

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra jazyků



Bakalářská práce

**Ekonomická, politická a kulturní spolupráce
Československa a Kuby ve studené válce**

Stanislav Šajban

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Stanislav Šajban

Podnikání a administrativa

Název práce

Ekonomická, politická a kulturní spolupráce Československa a Kuby ve studené válce

Název anglicky

Economic, Political and Cultural Cooperation between Czechoslovakia and Cuba during the Cold War

Cíle práce

Hlavním cílem práce je posouzení spolupráce obou států v období socialismu z ekonomického hlediska, jejich změny v období 30 let, a vliv na ně z hlediska vnitřní politiky ČSSR, mezinárodní politiky a mezinárodních vztahů, posouzení vztahů Kuby a ČSR po změně režimu a po jejím rozpadu. Dílčím cílem je vytvořit návrh možností zlepšení spolupráce ČR a Kuby.

Metodika

Teoretickou metodou práce pro dosažení výše uvedeného cíle bude analýza vycházející ze studia historických údajů a dokumentace.

Praktická část práce bude provedena empiricko-analytickou metodou současných historických znalostí s dobovou interpretací těchto událostí.

Doporučený rozsah práce

30-40 normostran

Klíčová slova

Kuba, ČSSR, ČSR, ČR, Studená válka

Doporučené zdroje informací

- FOJTÍKOVÁ, Lenka. Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. 246 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788074001284.
- GOTT, Richard. Kuba: nové dějiny. 1. vyd. Praha: BB art, 2005. 460 s. ISBN 80-7341-678-6.
- KOMÁREK, Valtr. Mé pády a vzestupy. Praha: Nakladatelství dopravy a spojů, 1992. 95 s. ISBN 80-7030-165-1.
- NÁLEVKA, Vladimír. Horké krize studené války. První vydání. Praha: Vyšehrad, 2010. 200 s. ISBN 978-80-7429-011-4.
- PRŮCHA, Václav a kol. Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992. Díl 2, Období 1945-1992. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2009. 1002 s. ISBN 978-80-7239-228-5.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. et Mgr. Marta Hudousková

Garantující pracoviště

Katedra jazyků

Elektronicky schváleno dne 8. 6. 2023

PhDr. Mgr. Lenka Kučírková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Ekonomická, politická a kulturní spolupráce Československa a Kuby ve studené válce“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu zdrojů na konci práce.

V Kladně dne 15.3.2024

Abstrakt

Příjemní a jméno autora:	Šajban Stanislav
Název instituce:	Česká zemědělská univerzita v Praze
Název práce v českém jazyce:	Ekonomická, politická a kulturní spolupráce Československa a Kuby ve studené válce
Název práce v anglickém jazyce:	Economic, Political and Cultural Cooperation between Czechoslovakia and Cuba during the Cold War
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Marta Hudousková
Rok obhajoby:	2024
Klíčová slova:	Kuba, ČSSR, ČSR, ČR, Studená válka,

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíl práce a metodika	9
3	Teoretická část práce	10
	3.1 Spolupráce Kuby a ČSR před rokem 1959	10
	3.2 Spolupráce Kuby a ČSSR po Kubánské revoluci	12
	3.2.1 1959–1962	12
	3.2.2 1962-1964	19
	3.2.3 1965-1969	21
	3.3 Spolupráce Kuby a ČSSR v 70. a 80. letech	23
4	Praktická část práce – dobová interpretace událostí	29
	4.1. Američtí imperialisté v pozadí státního převratu na Kubě	29
	4.2. Policejní teror na Kubě	29
	4.3 Pokus o převrat na Kubě.....	30
	4.4. Náš lid je na straně maďarské dělnické třídy	31
	4.5. Boje na Kubě pokračují	32
	4.6. Volby na Kubě.....	32
	4.7. Úspěšné boje povstalců na Kubě	33
	4.8. SOF a MON protestují proti teroru na Kubě	33
	4.8. Castrovy jednotky ovládají celou Kubu	34
	4.9. Spojené státy a Kuba	35
	4.10. F. Castro: Musíme prodávat cukr tomu, kdo jej bude chtít.....	36
	4.11. FIDEL CASTRO k přípravám kontrarevoluce	37
	4.12. Kuba odmítá vměšování Spojených států.....	38
	4.13. TŘETÍ VÝROČÍ Zahájení revolučních bojů na Kubě	38
	4.15. PŘÍPRAVY NA ÚTOK PROTI KUBĚ	40
	4.16. Pokus o útěk z vězení v Havaně.....	40
	4.17. Kubánská vláda odmítá nótu USA.....	41
	4.18. Záškodnický nálet na cukrové plantáže na Kubě.....	41
	4.19. Demonstrace před španělským velvyslanectvím v Havaně.....	41
	4.20. Obchodní dohoda mezi ČSR a Kubou podepsána.....	42
	4.21. Další americké provokace proti Kubě	42
	4.22. Guevara v Praze.....	43

4.23.	USA připravily invazi na Kubu.....	43
4.24.	Kuba znovu pod hrozbou invaze.....	44
4.25.	Všeobecná mobilizace na Kubě.....	45
4.26.	Americký imperialismus rozpoutal agresi proti Kubě.....	47
4.27.	Komuniké o konečné likvidaci intervenčních vojsk na Kubě.....	48
4.28.	ZPRÁVA ZE ZASEDÁNÍ VLÁDY.....	49
4.29.	Projev F. Castra k rozdrčení žoldnéřské invaze.....	50
4.30.	POSELSTVÍ N. S. CHRUŠČOVA J. KENNEDYMU.....	50
5	Zhodnocení výsledků.....	52
6	Závěr.....	53
7	Seznam použitých zdrojů.....	54
8	Přílohy.....	58

1 Úvod

Spolupráce Československé republiky se rozvíjela v době studené války v závislosti na právě vládnoucím režimu na Kubě. Vztahy se oteplovaly a ochlazovaly na základě mezinárodní situace a postavení Kuby. V rámci této doby se měnily i poznatky o Kubě. Ze znalostí historie, jejich etap byl s odstupem času vytvořen ucelený pohled na tyto vztahy – resp. dějiny těchto vztahů, jak jsou interpretovány dnes.

Při studiu tehdejšího tisku však zjistíme, že tehdejší interpretace událostí byla v některých časových fázích jiná. Odpovíme si, proč to bylo?

I některé dnes oslavující dny byly v minulosti jiné, a pak posunuty do více se politicky hodících dnů.

2 Cíl práce a metodika

Cíle práce: Hlavním cílem práce bylo posouzení spolupráce obou států v období socialismu z ekonomického hlediska, jejich změny v období 30 let, a vliv na ně z hlediska vnitřní politiky ČSSR, mezinárodní politiky a mezinárodních vztahů, posouzení vztahů Kuby a ČSR po změně režimu a po jejím rozpadu. Dílčím cílem bylo vytvořit návrh možností zlepšení spolupráce ČR a Kuby.

Metodika: Teoretickou metodou práce pro dosažení výše uvedeného cíle je analýza vycházející ze studia historických údajů a dokumentace. Praktická část práce bude provedena empiricko-analytickou metodou současných historických znalostí s dobovou interpretací těchto událostí.

3 Teoretická část práce

3.1 Spolupráce Kuby a ČSR před rokem 1959

Diplomatické styky mezi Československem a Kubou byly navázány krátce po první světové válce (1, s. 26). V roce 1924 byl zřízen československý honorární generální konzulát v Havaně (fungoval 1924–1948) a v roce 1925 kubánský generální konzulát v Praze (fungoval 1925-1932) (1, s. 26). Diplomatickou agendu vykonával československý Zastupitelský Úřad ve Washingtonu (1, s. 26).

Během První republiky udržovalo Československo také aktivní obchodní vztahy s Kubou (1, s. 27). V obchodní výměně výrazně převažovala československá strana, protože Kuba nabízela především cukr, který Československo samotné ve velkém množství vyrábělo a vyváželo samo (1, s. 27). Československo projevovalo jen omezený zájem o další tradiční vývozní produkty ostrova a preferovalo dovoz z blízkých zemí, zejména z balkánského regionu (1, s. 27). V období 20. a 30. let Československo na Kubu vyváželo zejména výrobky z železa (automobilová kola, hřebíky, šroubky, řetězy), sklo a luxusní sklo, zrcadla, šperky, papír, slad, příze, textilní materiály a hotové oblečení (1, s. 27). Kubánský dovoz představoval převážně nepraženou kávu (více než 90 %), tabákové listy a cigarety, hovězí kůže a bavlnu (1, s. 27).

Před vypuknutím druhé světové války se na Kubě nacházela skupina přibližně padesáti Čechů a Slováků, kteří se většinou živilí drobným podnikáním (1, s. 28). Navzdory vzniku Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939 Kuba nadále uznávala existenci Československa a v souladu se zahraniční politikou USA uznala československou exilovou vládu v Londýně. Diplomatické záležitosti byly nadále spravovány československým Zastupitelským úřadem ve Washingtonu (1, s. 28). Počet českých a slovenských přistěhovalců na Kubě v prvních letech války stoupl a ustálil se na přibližně padesáti (část z nich tvořili bývalí českoslovenští interbrigadisté ze Španělska). V roce 1942 založili českoslovenští imigranti na Kubě československý svaz (Unión Checoslovaca de Cuba) a dokonce Československou obchodní společnost (Asociación Económica Checoslovaca), která měla vytvářet podmínky pro obnovení obchodních vztahů po skončení války (1, s. 28). Ve stejném roce byla v Havaně otevřena československá ambasáda, která působila až do konce léta 1947 (poté byla

diplomatická agenda opět převedena na československý Zastupitelský úřad ve Washingtonu) (1, s. 28). Podobně jako jinde v Latinské Americe také na Kubě silně zapůsobila lidická tragédie (1, s. 28). Jméno české vesnice obdržela nejen kubánská veřejná prostranství, veřejné budovy či obce, ale také děvčata, která přicházela v tuto dobu na svět (1, s. 28).

Další vývoj vztahů s Kubou byl samozřejmě ovlivněn situací rozděleného světa (1, s. 29). Činnost československého Zastupitelského úřadu v Havaně byla zastavena (československý generální konzulát byl uzavřen v druhé polovině roku 1947 a kubánské záležitosti byly znovu svěřeny Zastupitelskému úřadu ve Washingtonu) (1, s. 29). Nicméně, diplomatické styky nebyly oficiálně přerušeny a nebylo vysloveno vypovězení diplomatických vztahů ani po komunistickém převratu v Československu v únoru 1948 (1, s. 29). Československý úřad v Mexiku opakovaně sondoval možnost znovuotevření československého Zastupitelského úřadu v Havaně (1, s. 29). V roce 1951 byla dosažena dohoda s kubánskou vládou, ale kvůli převratu pod vedením Batisty v roce 1952 nedošlo k oficiální akreditaci (1, s. 29). Československá strana opětovně prováděla sérii sondáží ohledně normalizace vzájemných vztahů, přinejmenším od roku 1954 (1, s. 29). Jejich žádost o udělení agrémentu pro československého vyslance v Mexiku v březnu 1956 však nebyla schválena, protože kubánská strana neodpověděla (1, s. 29).

Československu se v oblasti obchodu dařilo lépe (1, s. 29). V roce 1955 dosáhla obchodní výměna přibližně stejné úrovně jako před druhou světovou válkou (1, s. 29). Československý vývoz silně převyšoval dovoz a československá strana se dokonce snažila vymoci na Batistových úřadech povolení k dlouhodobému pobytu „alespoň určitého počtu pracovníků československého zahraničního obchodu“ v Havaně (1, s. 29).

V období mezi lety 1948 a 1959 byly politické vztahy mezi Československem a Kubou prakticky nulové (1, s. 30). Praha a Havana se nacházely na opačných stranách rozděleného světa (1, s. 30). Nicméně docházelo ke kontaktům mezi československými státními a stranickými představiteli a členy kubánské komunistické strany LSSK (1, s. 30). Kubánští komunisté z LSSK sehráli klíčovou roli při konsolidaci moci Fidela Castra a při posilování vztahů se Sovětským svazem a jeho satelity (1, s. 30).

Pro kubánské komunisty, kteří v 50. letech navštěvovali nebo pobývali v Sovětském svazu a dalších zemích v sovětském bloku, se Praha stala praktickým a

oblíbeným přestupním bodem (1, s. 30). Díky rozsáhlejším obchodním vazbám Československa s Latinskou Amerikou bylo cestování odtud mnohem snazší než ze Sovětského svazu (1, s. 30). Kubánci obvykle létali z Prahy přes Paříž nebo Amsterdam do Mexika, případně přes Amsterdam do Curaçaa a odtud do Havany (1, s. 30). Před cestou byly cestovní doklady kubánských soudruhů upraveny tak, aby záznam o pobytu v Československu zmizel nebo byl pas změněn z východního na západní (1, s. 30). Žádosti o úpravu pasu byly schvalovány Ministerstvem obrany Ústředního výboru Komunistické strany Československa a provádělo je Ministerstvo vnitra (1, s. 30). Vybraným kubánským komunistům byly v Československu zprostředkovány léčebné pobyty v lázních či ve stranických sanatoriích (1, s. 30)

3.2 Spolupráce Kuby a ČSSR po Kubánské revoluci

3.2.1 1959–1962

První informace, které Československo obdrželo ohledně událostí na Kubě na přelomu let 1958/59, pocházely z dvou zdrojů (1, s. 35). Prvním zdrojem byli komunisté z Kuby (LSSK), kteří udržovali kontakt s mezinárodním oddělením Ústředního výboru Komunistické strany Československa (1, s. 35). Nicméně tyto zprávy přeposílané do Prahy neobsahovaly žádné významné informace o situaci na ostrově (1, s. 35). Převážně se jednalo o naléhání na přední představitele evropských komunistů, aby projevíli jakoukoli formu podpory a solidarity pro oběti násilí prováděného generálem Batistou (1, s. 35). Avšak co Kubánští komunisté jasně vyjádřili, byl svůj postoj k hnutí 26. července a Fidelu Castrovi (1, s. 35). Podle jejich formulace Proamerická vláda Batisty zneužívá boje partyzánského hnutí vedeného maloburžoazním povstaleckým vůdcem Fidelem Castrem k brutální perzekuci, a dokonce fyzické likvidaci funkcionářů a členů Kubánské socialistické strany (1, s. 35). Přestože strana nemá žádnou spojitost s anarchickými bojovými metodami Fidela Castra (1, s. 35). Československá vláda vyjádřila svou solidaritu kubánským komunistům prostřednictvím několika projevů a zpráv (1, s. 35). Druhým zdrojem informací byli reporty československé rozvědky zasílané z rezidentury v Mexiku (1, s. 35).

Na základě Guevarových podnětů schválilo politbyro ÚV KSČ dne 23. června 1959 nejen obnovení diplomatických vztahů s Kubou na úrovni velvyslanectví, ale také novou strategii vztahů mezi Československem a zeměmi Latinské Ameriky, což naznačuje důležitost, kterou československé vedení přikládalo Kubě již v té době (1, s. 41). Tato

strategie zahrnovala povýšení několika vyslanectví na úroveň velvyslanectví (Rio de Janeiro, Mexiko, Buenos Aires), normalizaci diplomatických vztahů s Venezuelou, Chile a Peru, rozšíření diplomatické sítě v Latinské Americe a zvýšení objemu obchodní výměny s těmito zeměmi (1, s. 41). Při provádění obchodní politiky se kladl větší důraz na politické aspekty ve srovnání s minulostí (1, s. 41).

Existuje několik důvodů, proč Československo usilovalo o urychlenou normalizaci vztahů s Kubou (1, s. 41). Jak jsme již zmínili, jedním z těchto důvodů byly stávající obchodní kontakty a touha československé strany tyto kontakty rozvíjet (1, s. 41). Kromě toho byla také důležitá okolnost, že na Kubě již existovalo diplomatické zastoupení Jugoslávie a bylo třeba neutralizovat jeho vliv přítomností diplomatického zastoupení některé socialistické země (1, s. 41). Zdá se rovněž, že československá strana si byla dobře vědoma své možné role mostu do socialistické Evropy (1, s. 41). Normalizace vztahů s Československem by Kubě pomohla připravit se na navázání výhodných styků s dalšími socialistickými zeměmi, na které by měla zájem, a to v době, která by se jí jevila jako vhodná (1, s. 41).

Obchodní mise, která obdržela souhlas politbyra ÚV KSČ již v březnu, odcestovala na Kubu v červenci 1959 (1, s. 42). Pracovníci Ministerstva zahraničního obchodu (MZO) Maruška, Almasy a Hanuš se zdrželi na Kubě od začátku července do poloviny srpna 1959. Byli přijati kubánským prezidentem a několika ministry (1, s. 42). Cílem mise bylo zjistit možnosti zvýšení obchodní výměny, s důrazem na zvýšení vývozu československého zboží za dolary (1, s. 42). V druhé polovině 50. let Československo vyváželo na Kubu zboží v hodnotě 15 až 20 milionů Kčs ročně, a Ministerstvo zahraničního obchodu plánovalo zvýšit vývoz na 40 milionů Kčs pro následující rok (1, s. 42). Československý zahraniční obchod předpokládal rozšíření stávajícího vývozu strojírenského zařízení o nové sortimenty, jako jsou textilní stroje, a také očekával přírůstek v oblasti malých investičních celků (1, s. 42). Československý zahraniční obchod projevoval zájem o dovoz železné rudy, měděných a manganových koncentrátů, kávy, kaka a ananasů z Kuby (1, s. 42). Kubánci nabídli cukr, avšak československá strana o něj neměla zájem (1, s. 42). Nakonec byl dosažen určitý kompromis, kdy obě strany připustily možnost takzvaného trianglového obchodu (československé zboží za kubánský cukr určený k reexportu) (1, s. 42). Kromě toho se československá strana zavázala nakoupit na Kubě 100 tun kávy za 720 tisíc Kčs a přibližně 45 tun tabáku za 430 tisíc Kčs (1, s. 42). Byly také upřesněny podmínky pro vývoz československých nákladních automobilů, traktorů, dieselových motorů a dalšího

zboží v celkové hodnotě přibližně 2 miliony USD (1, s. 42). Čeští zástupci jednali s Kubánci o poskytnutí technické pomoci, přičemž kubánská strana žádala o experty v oblasti geologického průzkumu a telekomunikace (1, s. 42).

Zájem Kubánců o československý „speciální materiál“ zaregistrovala v téže době mexická rezidentura československé rozvědky: „Kubánský GŠ má zájem o československou vojenskou výzbroj“(1, s. 42). Především se zajímali o československá obojživelná auta a těžké kamiony (1, s. 42). V souvislosti s prováděním zemědělské reformy se kubánská vláda také zajímá o československé zemědělské stroje (1, s. 42). ČSR by se v budoucnu mohla podílet i na rozsáhlé výstavbě mostu, kterou Castro plánuje“ (1, s. 42).

Během pobytu československé delegace v Havaně bylo zřízeno dočasné československé obchodní zastupitelství s generálním zmocněncem pro československé podniky zahraničního obchodu (PZO) (1, s. 42). Toto zastupitelství disponovalo diplomatickými výhodami a mělo dva podnikové delegáty (1, s. 42). Tímto zastupitelstvím byl položen základ pro budoucí trvalé obchodní oddělení, které bylo součástí československého velvyslanectví v Havaně (1, s. 42).

Na konci roku 1959 došlo k zásadnímu obratu v československo-kubánských diplomatických vztazích (1, s. 43). Tento obrat byl spojen se sblížením mezi Kubou a Sovětským svazem a také se změnou postoje Fidela Castra k místním komunistům (1, s. 43). Dne 5. prosince byla kubánské straně opětovně předložena žádost o schválení československých diplomatů v Mexiku (1, s. 43). Několik dní před Vánocemi pak byla v Havaně vřele přijata československá parlamentní delegace, která zakončovala svou návštěvu zemí Latinské Ameriky a setkala se s péčí několika kubánských ministrů (1, s. 43).

V roce 1959 hrála významnou roli spolupráce mezi tiskovou agenturou Prensa Latina (PRELA) a Československou tiskovou agenturou (ČTK) v rámci československo-kubánských kontaktů (1, s. 44). Prensa Latina vznikla krátce po vítězství kubánské revoluce jako prostředek politické propagandy režimu (1, s. 44). Fidel Castro vyjádřil potřebu mít v Latinské Americe tiskovou agenturu, která by šířila pravdivé informace a sloužila zájmům lidu, nikoliv imperialismu (1, s. 44). PRELA byla založena v dubnu 1959 s cílem objektivně informovat a odhalovat lži, které byly šířeny americkým imperialistickým tiskem (1, s. 44). Za generálního ředitele PRELA byl jmenován argentinský novinář Jorge Ricardo Masetti, který byl známý svými reportážemi a

rozhovory s Fidelem Castrem a Che Guevarou z období povstaleckých bojů ve Sierra Maestře (1, s. 44). Guevara osobně nabídl Musettimu pozici ředitele PRELA (1, s. 44). Ke konci roku 1959 měla PRELA 20 kanceláří korespondentů v 18 amerických zemích, včetně Spojených států, a šířila své zprávy prostřednictvím 50 novin a několika rozhlasových a televizních stanic (1, s. 44).

Dále bylo dohodnuto, že Československo bude dodávat "vynikající přijímač ZVP 2" (1, s. 44). Na žádost Fischera prostřednictvím Masettiho byl přijímač okamžitě objednan u společnosti Kovo (1, s. 44). Bylo také dohodnuto, že pokud by Kovo nebylo schopno dodat tento přijímač v krátké době, ČTK by dočasně uvolnila svůj rezervní přijímač (1, s. 44). Ředitel kubánské agentury také požádal o co nejrychlejší dodání radiodálnopisného vysílače o výkonu minimálně 50 kW (1, s. 44).

V počátku roku 1960 byl v Havaně zřízen československý diplomatický úřad (1, s. 50). Ačkoli obě strany oficiálně oznámily zahájení činnosti velvyslanectví až 17. května 1960 a československý velvyslanec Vladimír Pavlíček předal své pověřovací listiny až v červnu, již od března 1960 byl přítomen na Kubě (1, s. 50). V této době byli Čechoslováci na Kubě sami, Sověti dorazili až o půl roku později po Čechoslovácích a Polácích (1, s. 50). Velvyslance v Havaně doprovázeli zaměstnanci ministerstva zahraničního obchodu Josef Knytl a František Mareš, stejně jako pracovník československé státní banky (1, s. 50). Tito členové delegace okamžitě zahájili jednání s Kubánci o dodávkách zbraní ze SSSR a Československa, obchodní výměně a technické pomoci (1, s. 50). První větší dodávka speciálního materiálu, pocházejícího ze SSSR a Československa, dorazila do Havany v květnu, kdy zastupitelský úřad oficiálně zahájil svou činnost (1, s. 50).

Dne 10. června 1960 byla v Havaně podepsána hospodářská dohoda mezi Československem a Kubou, zatímco následujícího dne byla podepsána vojenská smlouva o dodávkách speciálního materiálu ze strany Československa a Sovětského svazu (1, s. 51). Většina otázek byla již vyjasněna během předchozích návštěv československých obchodních delegátů na Kubě, takže ministr zahraničního obchodu F. Krajčír pouze potvrdil a podepsal dohodu (1, s. 51). Z kubánské strany byl signatářem Fidel Castro, což podle oficiálních zpráv Zastupitelského úřadu přidalo tomuto aktu velký význam (1, s. 51).

Během Guevarova pobytu v Praze probíhala tzv. "Akce 313", což byl krycí název pro československou účast na kubánské měnové reformě, jež byla vyhlášena v srpnu 1961 (1, s. 62). Během této reformy kubánská vláda stáhla z oběhu a zrušila bankovky v hodnotě přibližně 500 milionů pes (1, s. 62). Československo sehrálo v této akci důležitou roli,

když v červenci 1960 požádali Fidel Castro a Ernesto Guevara osobně československého velvyslance v Havaně, Vladimíra Pavlíčka, o vytištění 150 milionů nových kubánských bankovek (1, s. 62). Na základě usnesení politbyra Ústředního výboru Komunistické strany Československa ze dne 17. září 1960 se Praha zavázala zajistit tisk nových kubánských bankovek (1, s. 62). Pro výrobu těchto bankovek bylo nutné nakoupit v Sovětském svazu několik set tun speciálního papíru a v některé kapitalistické zemi tzv. offsetové barvy a gumy za tvrdou měnu (1, s. 62).

V listopadu 1960 požádali Kubánci o dodání dalších 160 milionů nových mincí. Tuto žádost silně podpořil Guevara, který právě pobýval v Praze (1, s. 62). Dne 27. prosince 1960 politbyro schválilo ražbu a dodávky požadovaného množství mincí (1, s. 62). Tato činnost, tedy výroba, doprava a předání kubánských mincí, byla označena československou rozvědkou jako "Akce 313" (1, s. 62). Pro výrobu mincí pro Kubu bylo nutné zajistit dovoz 502 tun mědi a 168 tun niklu, což mělo hodnotu 4,5 milionu korun československých ve volných devizách (1, s. 62).

Vzhledem k tomu, že Státní mincovna v Kremnici nedisponovala dostatečně výkonnými razicími stroji, muselo být zařízení dovezeno z Belgie (1, s. 63). Jelikož Kubánci na mince spěchali, začala výroba dokonce předtím, než byl podepsán příslušný kontrakt (výroba tuzemských mincí ovšem musela být přesunuta až do roku 1962) (1, s. 63).

V 60. letech byly zahájeny intenzivní kulturní vztahy mezi Československem a Kubou (1, s. 64). Dne 22. prosince 1960 byla v Havaně podepsána dohoda o kulturní spolupráci, která zahrnovala například program výměny mladých Kubánců na československých středních a vysokých školách (1, s. 64). O několik měsíců později, 5. dubna následujícího roku, byla uzavřena dohoda o spolupráci v oblasti zdravotnictví (1, s. 64).

Dne 17. dubna 1961 se uskutečnila dlouho očekávaná invaze, jejímž cílem bylo svrhnout kubánský režim (1, s. 64). Přibližně tisíc příslušníků kubánského exilu, známých jako "Svini zátoky", se vylodilo na plážích Playa Girón a Playa Larga (1, s. 64). Během potlačení této akce byl využit vojenský materiál z Československa, který byl na Kubu dodáván od začátku roku 1960 (1, s. 64). Během invaze se zejména proslavily československé protiletadlové čtyřkanóny-čtyřsamopaly, které Kubánci nazývali "cuatrobocas checas" (1, s. 64). Nicméně proticastrovská operace neuspěla, především

proto, že vojenskou podporu od Američanů nedostala (1, s. 64). Vylodění příslušníků kubánského exilu za asistence CIA však poskytlo Fidelu Castrovi příležitost vyjádřit oficiálně sympatie k ideologii Sovětského svazu, od kterého potřeboval vojenskou ochranu a ekonomickou pomoc, a oznámit socialistickou orientaci své země (1, s. 64). Tento okamžik pak otevřel novou kapitolu ve vztazích mezi Kubou a sovětským blokem (1, s. 64).

Za sledované období (1959 až 1962) se československé zapojení na Kubě výrazně rozšířilo, zejména pokud jde o poskytovanou hospodářskou pomoc a dodávky vojenské techniky, které dosáhly největšího objemu (1, s. 66). Rovněž rychle narůstal počet československých představitelů, kteří žili a pracovali na Kubě. V polovině roku 1962 jejich počet přesáhl šest set (1, s. 66). Rozšíření spolupráce s Kubou a zvýšená pomoc měly své důvody, zejména v reakci na neohrabanou politiku Washingtonu vůči Kubě, která se snažila izolovat ostrov ve všech směrech (1, s. 66). Havana proto hledala pevnou oporu ve státech, které již přijaly protiamerickou linii, především ve Sovětském svazu a jeho satelitech (1, s. 66). Události na Playa Girón v roce 1961 ještě více přiměly Kubu obrátit se do náruče Sovětského svazu (1, s. 66). V druhé polovině roku 1961 a během roku 1962 byly podepsány řady dohod o hospodářské a vojenské pomoci mezi Moskvou a Havanou (a obdobně mezi Prahou a Havanou) (1, s. 66). Vítězství Castra na Playa Girón umožnilo oficiálně oznamovat transformaci kubánské revoluce na socialistickou revoluci a současně přijmout politický systém Sovětského svazu spolu s hospodářskou pomocí (1, s. 66).

Rozvíjely se také politické styky (1, s. 68). Byly rozšířeny oboustranné návštěvy oficiálních delegací na vládní i ministerské úrovni (1, s. 68). Při příležitosti otevření výstavy Československo - země přátel v Havaně v létě 1961 navštívila Kubu vládní delegace vedená místopředsedou vlády R. Strechajem (1, s. 68). V září 1961 navštívil Československo kubánský prezident O. Dorticós. Téhož roku se uskutečnila také oboustranná návštěva ministrů zahraničních věcí R. Roy a V. Davida (1, s. 68). Při příležitosti oslav výročí kubánské revoluce, útoku na kasárna Moncada apod. byly na Kubu vysílány delegace Národní fronty (1, s. 68). Značně narostl počet delegací vysílaných ministerstvem zahraničního obchodu a národní obrany (1, s. 68).

Na počátku roku 1962 uspořádalo Revoluční odborové hnutí (ROH) dvouměsíční kurs pro 30 kubánských odborných funkcionářů. Kurs, jehož cílem bylo „předat zkušenosti získané při výstavbě socialistické společnosti, zejména k problémům účasti pracujících na

řízení a kontrole výroby,“ byl koncipován do třinácti „obecně teoretických“ politických lekcí (1, s. 69).

Dalším oborem, který neunikl vlivu Kuby při přijetí do "socialistické rodiny", byly hospodářské vztahy (1, s. 70). Jak bylo už zmíněno, kubánská ekonomika se stále více zaměřovala na spolupráci se zeměmi v sovětském bloku poté, co se udály události na Playa Girón (1, s. 70). Hospodářská pomoc poskytovaná Kubě představovala značnou zátěž zejména pro Sovětský svaz (1, s. 70). Ten však usiloval o rozložení nákladů na své satelity, především na Československo (1, s. 70). Praha tak vycházela Moskvě vstříc (1, s. 70). Souhlasila například s navýšením dovozu kubánského třtinového cukru od roku 1962, i když sama byla největším vývozcem sladké pochoutky ve střední Evropě (1, s. 70). Dokonce projevila ochotu omezit vlastní výrobu cukru a používat domácí cukrovou řepu především jako krmivo (1, s. 70).

Nové postavení Kuby jako "člena socialistického tábora" vyžadovalo také nový přístup k uzavírání dohod o hospodářské spolupráci a obchodní výměně (1, s. 71). Československo plánovalo uzavřít s Kubou dlouhodobou obchodní dohodu s pevnými závazky o dodávkách a odběrech, podobně jako to bylo běžné mezi zeměmi sovětského bloku (často na období 5 let) (1, s. 71). V prosinci 1961 odletěla na Kubu obchodně-politická delegace vedená náměstkem ministra zahraničního obchodu Františkem Marešem s cílem připravit tuto dohodu (1, s. 71).

V říjnu a listopadu 1961 se konalo poslední kulturně-propagační představení Československé socialistické republiky na kubánském venkově, které se většinou konalo ve spolupráci s Brněnským rozhlasovým orchestrem lidových nástrojů pod vedením Jaroslava Juráška (1, s. 76). Před účastí na turné museli členové orchestru absolvovat přípravné politické a propagační školení. Orchester vystoupil v různých vnitrozemských městech, rekreačních areálech a zemědělských střediscích (1, s. 76). Ve hlavním městě Kuby předvedl své umění ve sportovní hale před tisíci diváky (1, s. 76). Program představení se zaměřoval zejména na moravské lidové tance a písně (1, s. 76).

Zásadní roli v propagaci Československa na Kubě měl Dům československé kultury (DČK) – Casa de la Cultura Checoslovaca, jehož činnost byla zahájena 15. května 1962 (1, s. 76). Jednalo se o první a jediné kulturní a informační středisko cizí země na Kubě. Budova DČK se nacházela v centru Havany na 23. ulici (La Rampa) ve čtvrti Vedado (1, s. 76). DČK byl oblíbený zejména pro filmové projekce, výstavy či koncerty (1, s. 76). Návštěvnost DČK v roce 1962 byla 50 tis. osob a každoročně rostla (1, s. 76)

Vztahy mezi USA a Kubou se dále zhoršovaly (2, s. 240). Americké rafinerie na Kubě odmítaly na nátlak vlády USA rafinovat ropu dovezenou ze SSSR (2, s. 240). Kubánci reagovali zabavením jejich majetku (2, s. 240). USA prováděly různé sabotážní útoky (2, s. 240). Kongresem USA prošel zákon o zrušení kvót na dovoz cukru a Kuba na to znárodnila všechny velké americké majetky na ostrově (2, s. 240). Byla vyhlášena První havanská deklaráce (2, s. 240). USA na to vyhlásily embargo na vývoz veškerého zboží, kromě léků a potravin na Kubu (2, s. 240). Kuba začala hledat náhradu za to co se dováželo z USA a také hledala nové trhy na vývoz cukru (2, s. 240).

Taky předpokládali, že jedinou správnou cestou je industrializace (2. s. 240). Zvolili strategii získávání tovarů z bývalého Sovětského svazu, preferující ideálně bezplatné dodávky (2, s. 240). Tuto politiku zkusili, ale brzy se dostali do problémů, z nichž některé byly kulturní povahy (2. s. 240). Kubánští dělníci byli zvyklí na moderní americké stroje a nebyli obeznámeni a nemotornou „technologii střední úrovně“ dodávanou ze Sovětského svazu a od jeho spojenců ve východní Evropě (2. s. 240).

V dubnu 1961 nastala invaze exulantů v Zátocě sviní. Americká armáda se vyloďení nezúčastnila (2, s. 240). Invaze znamenala jeden z největších strategických omylů USA ve dvacátém století. Posílila Castrovu kontrolu nad Kubou, zajistila trvání revoluce a přispěla k tomu, že její vůdce obrátil na sovětský tábor (2, s.240).

Pustili se do nebezpečného a riskantního podniku, jak zajistit zabránění takového útoku jako v Zátocě sviní. Začali budovat raketové základny (2. s. 248). Po této katastrofě Kennedyho administrativa změnila svou strategii (2. s. 248). Oficiálně ve světě nevzbudila kubánská raketová krize žádnou pozornost až do večera v pondělí 22.října 1962, kdy prezident Kennedy poprvé vystoupil v televizi s oznámením, že na Kubě byly objeveny sovětské rakety, a ohlásil svůj úmysl vytvořit námořní blokádu (2. s. 248). V mnoha zemích zavládla nukleární panika (2. s. 248).

3.2.2 1962-1964

Prezident Kennedy oficiálně oznámil ukončení krize na tiskové konferenci konané dne 20. listopadu 1962 (2, s. 257). Téhož dne došlo k zrušení námořní blokády Kuby (2, s. 263). I když by se na první pohled mohlo zdát, že Kubánci budou spokojeni s výsledkem krize, kterým byl závazek Američanů nepokoušet se o invazi na Kubu, realita byla odlišná

(2, s. 263). Castrova vláda doufala, že raketová krize přinutí Spojené státy stáhnout své vojenské jednotky z vojenské základny na Guantánamu (2, s. 263). Avšak kubánská důvěra v schopnost Sovětského svazu řešit mezinárodní problémy utrpěla (2, s. 263). Přesto už nebylo pochyb o tom, že Kuba je pevně pod sovětským vlivem (2, s. 250). Navíc již v listopadu 1961 prohlásil Fidel Castro Kubu za socialistický stát a sám sebe označil za celoživotního marxistu-leninistu poté, co 21. března 1962 obdržel Leninovu cenu míru (2, s. 250).

Mírné ochlazení vztahů mezi Kubou a evropskými socialistickými zeměmi v letech 1963 až 1964 bylo možná způsobeno i zklamáním z výsledků raketové krize (5, s. 65). Lze tedy říci, že se potvrdily obavy Sovětského svazu, že kubánský přístup může být obdobně problematický jako čínský a může ohrozit jeho vůdčí roli v komunistickém světě (5, s. 65). Podle kubánské teorie se "revoluční centrum" považuje za pohyblivé, což znamená, že země, které podporují komunistické hnutí, nejsou neustále spojeny se Sovětským svazem a mohou prosazovat vlastní cestu v rámci své revoluce (5, s. 65).

V první polovině 60. let na Kubě, kromě narůstajícího zahraničního dluhu, probíhala fáze "urychlené industrializace" inspirovaná sovětským modelem (6, s. 20). Tento proces industrializace měl kompenzovat ekonomické ztráty, které vznikly v důsledku kolísání cen cukru a poklesu jeho mezinárodního odbytu (6, s. 20). Avšak tato cesta kubánské politiky se ukázala jako omylná. Neúspěch "urychlené industrializace" pramenil z mylné představy, že lze nahradit dovozy bez ohledu na dostupnost surovin (6, s. 20). Brzy se ukázalo, že Kuba, stále závislá na zahraničním obchodu, nemůže provádět politiku nahrazování importu, dokud nebude schopna financovat svůj vlastní program industrializace (6, s. 20). A jelikož hlavním exportním produktem Kubánců byl cukr, lze říci, že Kuba byla odkázána na jeho co největší produkci, pokud chtěla zbavit se své závislosti na tomto odvětví (6, s. 20).

V roce 1963 měl dorazit do Havany fotbalový tým Dukla Praha v rámci kulturní spolupráce (7, s. 1). Tým Dukla Praha patřil v té době mezi špičkové nejen v československém, ale také v evropském fotbale (7, s. 1). Jeho nejvýznamnějším hráčem byl Josef Masopust, oceněný Zlatým míčem pro nejlepšího fotbalistu Evropy (7, s. 2). I když byl Fidel Castro spíše fanouškem baseballu, byla kubánská strana nadšená tímto fotbalovým příjezdem (7, s. 2). Ideální termín pro návštěvu armádního klubu na Kubě byl mezi dvěma zápasy v Mexiku v období od 14. do 19. ledna 1963 (7, s. 2). Bohužel nakonec

tato exkurze nebyla uskutečněna (7, s. 2). Oficiálním důvodem byl strach vedení výpravy Dukly z neudělení víz pro návrat do Mexika (7, s. 2).

Zatímco v roce 1962 měl zahraniční obchod Československa s Kubou pasivní bilanci, v roce 1963 byla bilance aktivní. Import vzrostl jen mírně o 6,69 %, zatímco export vzrostl meziročně téměř dvojnásobně o 189 % a poprvé přesáhl půlmiliardu korun československých (9, s. 414)

V roce 1964 se poprvé uskutečnila přímá meziuniverzitní výměna, při níž šest studentů z kubánské univerzity Las Villas přijelo studovat na univerzitu v Bratislavě (8, s. 1).

V roce 1964 došlo k meziročnímu poklesu obratu zahraničního obchodu mezi ČSSR a Kubou, přičemž jeho hodnota činila 492 milionů československých korun (9, s. 414). Tento pokles byl doprovázen výrazným snížením exportu o 22 %. Navzdory tomu se podařilo udržet aktivní bilanci v zahraničním obchodu s Kubou (9, s. 414).

3.2.3 1965-1969

V roce 1965 zaznamenal československý zahraniční obchod s Kubou opět negativní bilanci ve výši 43 milionů korun českých (9, s. 414). I přes nárůst celkového objemu zahraničního obchodu nedosáhl úrovně dosažené v roce 1963 (9, s. 414). Z celkového exportu Československa na Kubu tvořil import strojů 72,9 % a dosáhl hodnoty 179,5 milionů korun českých (4, s. 135).

I v roce 1966 byl československý zahraniční obchod s Kubou významným prvkem, a to i v kontextu celkového kubánského zahraničního obchodu, kde ČSSR patřila mezi hlavní partnery (12, s. 7). Díky svému podílu 6,83 % na celkovém objemu kubánského zahraničního obchodu byla druhou nejvýznamnější zemí ze socialistického tábora (12, s. 7). Pokud se omezíme na obchod mezi zeměmi RVHP, byl podíl Československa ještě výraznější (12, s. 7).

V průběhu roku 1966 se však v zahraničněobchodní spolupráci objevila nepříjemná situace v souvislosti s omezením dodávek niklu (12, s. 22). Nikl se stal během první poloviny 60. let druhou nejvýznamnější položkou v československém dovozu, ale kvůli rekonstrukci niklového závodu NICARO došlo k omezení těchto dodávek (12, s. 22). Přestože došlo k meziročnímu nárůstu vývozu o 30 milionů, zahraničně-obchodní bilance zůstala z československé perspektivy pasivní (9, s. 414).

V roce 1967 bylo československé zahraniční obchodní saldo již třetí rok v řadě záporné, konkrétně ve výši 14 milionů korun českých (9, s. 414). Tento trend byl umocněn meziročním poklesem jak exportu, tak importu, což vedlo k celkovému poklesu objemu zahraničního obchodu o 23 % (9, s. 414).

Pozitivní události v roce 1967 v rámci československo-kubánské spolupráce bylo dokončení vodní elektrárny Hanabanilla, což byla první elektrárna dodaná z Československa, která byla uvedena provozu (4, s. 135).

Srpen 1968 byl jedním z nejtemnějších okamžiků v historii našeho státu (13, s. 4). Dne 23. srpna 1968 Fidel Castro vydal prohlášení týkající se situace v Československu, kde přivítal ukončení, jak je nazýval, československých "líbánek s imperialisty" (13, s. 4). V tomto projevu se Castro rovněž ostře vyjádřil o dodávkách zbraní z Československa, přestože právě tyto zbraně hrály klíčovou roli při porážce povstalců v Zátocě svini (13, s. 1).

Ještě před nástupem období normalizace v ČSSR byly slyšet hlasy, které zdůrazňovaly nutnost revidovat vztahy s Kubou (13, s. 2). Důvodem byla zejména vysoká míra kubánského dluhu vůči Československu, který v roce 1968 dosáhl výše 2 miliard korun českých (13, s. 2). Plány pro rok 1969 zahrnovaly snížení vývozu na Kubu o 20 %, a to v souvislosti s tímto dluhem (13, s. 2). Bylo rozhodnuto, že Kubě nebudou poskytovány další úvěry, dokud nedojde k úhradě stávajícího dluhu (13, s. 2). Nicméně následná doba normalizace změnila tyto plány a vztahy mezi oběma zeměmi (13, s. 2).

V roce 1968 dosáhl celkový objem zahraničního obchodu s Kubou částky 629 milionů korun českých (9, s. 414). Export činil 308 milionů korun českých, zatímco import dosáhl 321 milionů korun českých, což vedlo k negativní zahraniční obchodní bilanci ve výši 13 milionů korun českých (9, s. 414). Nejvýznamnější položkou československého dovozu z Kuby byl opět cukr, který tvořil 65,7 % z celkového dovozu (10, s. 151). Hlavním artiklem vývozu byly stroje s podílem 70 % (10, s. 151).

V době "Pražského jara" měli českoslovenští představitelé kritický postoj k vztahům s Kubou (9, s. 414). Avšak v průběhu roku 1969 došlo k změně tohoto postoje, a obě strany byly považovány za odpovědné za ochlazení vzájemných vztahů (9, s. 414). I když Kuba nadále spoléhala spíše na finanční podporu, v letech 1968 a 1969 působilo na Kubě kolem 150 vědeckých pracovníků, především v oblasti hornictví (9, s. 414). V té době někteří z těchto pracovníků emigrovali do Kanady spolu se svými rodinami (9, s. 414).

Celkový objem zahraničního obchodu s Kubou v roce 1969 činil 507 milionů korun českých (9, s. 414). Nejvýznamnější položkou importu, jehož celková hodnota činila 268 milionů korun českých, byl opět cukr, jehož hodnota dosahovala 202 milionů korun českých (9, s. 414). Stroje tvořily 67 % z celkového exportu ve výši 239 milionů korun českých (9, s. 414).

3.3 Spolupráce Kuby a ČSSR v 70. a 80. letech

Celkový objem zahraničního obchodu mezi Prahou a Havanou dosáhl v roce 1970 částky 602 milionů korun českých, což představovalo meziroční nárůst téměř o 100 milionů korun českých (9, s. 430). Tato spolupráce s Kubou přispěla k celkovému obratu zahraničního obchodu Československa v rozsahu 1,1 % (9, s. 430). Nicméně, z hlediska československé bilance zahraničního obchodu, zůstala tato spolupráce ve záporném saldu ve výši 212 milionů korun českých (9, s. 430). Cukr zůstal znovu nejvýznamnější položkou československého dovozu, zatímco v rámci exportu převládaly stroje a dopravní prostředky (11, s. 162).

Vzájemné návštěvy a intenzivní kontakty mezi Československem a Kubou se obnovily v 70. letech (3, s. 379). V roce 1970 byl na Kubě přijat Fidelem Castrem, prezidentem Osvaldem Dorticosem a kubánským představitelem Raúlem Castro, československý ministr zahraničních věcí Ján Marko (3, s. 379). Jako zástupci dvou socialistických zemí se dohodli na bratrské spolupráci a celkovém rozvoji v budoucnosti (3, s. 379). Hlavním cílem jeho mise bylo zlepšit vzájemné vztahy, což se podařilo, a vztahy mezi oběma zeměmi se vrátily na úroveň, kterou měly před událostmi roku 1968 (3, s. 379).

Rok 1972 přinesl významný obrat v česko-kubánských hospodářských vztazích, když Kuba vstoupila jako plnohodnotný člen do Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) (3, s. 379). Tento vstup měl klíčový význam pro další rozvoj těchto vztahů. Československo se stalo největším obchodním partnerem Kuby v 70. a později i v 80. letech, a to po Sovětském svazu a Číně.

Od roku 1972 se dodávky zboží uskutečňovaly na základě Všeobecných podmínek RVHP s úpravami a doplňky (4, s. 145). Platební styk nebyl v době Batistovy diktatury řízen mezivládní dohodou a probíhal na clearingovém podkladě v amerických dolarech, které byly označovány jako „zúčtovací dolary“ (4, s. 145). Později od roku 1966 do roku

1975, byl platební styk prováděn v zúčtovacích kubánských peso (4, s. 145). Clearingový účet vedla Československá obchodní banka na jméno Banco Nacional de Cuba (4, s. 145). Poté, co se Kuba stala členem RVHP, zapojila se v roce 1976 po přijetí dokumentů o platebních stycích a po přípravných pracích do systému mnohostranného zúčtování v převoditelných rublech (4, s. 145).

V červenci 1976 byl v Praze zřízen Československo-kubánský výbor prostřednictvím Československé společnosti pro mezinárodní styky, a jeho předsedou se stal František Šrámek, který zastával pozici ministra výstavby a techniky (3, s. 379). Paralelně k tomu, v dubnu 1977, vznikla v Havaně Společnost kubánsko-československého přátelství, a jejím předsedou se stal první náměstek ministra základního průmyslu, José L. Beltrán Hernández (3, s. 379). Vztahy mezi Československem a Kubou byly založeny na principech socialistického internacionalismu (3, s. 379).

Klíčovým aspektem spolupráce byla hospodářská a obchodní součinnost, kdy Československo dodávalo na Kubu rozsáhlé průmyslové celky, jako elektrárny, cementárny a různá zařízení, která hrála významnou roli při modernizaci a rozvoji průmyslových odvětví na Kubě (4, s. 144). V rámci této spolupráce docházelo k exportu výrobků zpracovatelského a spotřebního průmyslu, jako barvy, laky, papír, textil, luxusní sklo a bižuterie (4, s. 144). Rostla také důležitost importu, který zahrnoval různé stroje a zařízení, včetně nákladních automobilů, zemědělských a stavebních strojů (4, s. 144). Na druhé straně Kuba vyvážela do Československa zejména produkty potravinářského průmyslu, jako surový cukr, sirupy, melasu, doutníky, kávu a tropické plodiny (4, s. 144). Později se do českého dovozu z Kubu přidaly rudy barevných kovů (4, s. 144). Během této doby měly dvě organizace v Československu klíčovou roli v zahraničním obchodu s Kubou, a to Koospol a Metalimex (4, s. 144).

Vzájemné hospodářské styky vycházely také ze zásad výše zmíněného socialistického intencionalismu, z totožnosti cílů při výstavbě socialistické společnosti a ze sounáležitosti ke společenství členských zemí RVHP (4, s. 144)

V roce 1979 došlo k významnému posunu v československé zahraniční politice vůči Kubě s nástupem nového velvyslance Miloše Vojty na tuto pozici, který nahradil předchozího velvyslance Michala Chudíka (14, s. 666). Tento krok znamenal změnu v plánech, cílech, strategii a směřování československé zahraniční politiky směrem ke Kubě (14, s. 666).

Hlavním handicapem Michala Chudíka byla jeho krátká doba působení na Kubě, což mu nedovolilo realizovat dlouhodobější cíle a navázat hlubší vztahy s kubánskou stranou (15, s. 1). Také jeho nedostatečné jazykové znalosti, konkrétně neznalost španělštiny, představovaly značný problém v komunikaci s místními úřady a občany (15, s. 1). Nový velvyslanec Miloš Vojta přinesl s sebou změny v zahraniční politice vůči Kubě (15, s. 1). Bylo schváleno nové zaměření politiky vůči Kubě a toto zaměření zůstalo v platnosti až do nástupu dalšího velvyslance Stanislava Svobody v roce 1986 (15, s. 1). Tím byl klíčovým aktérem v určování a provádění zahraniční politiky Československa vůči Kubě během tohoto období (15, s. 1). Ministerstvo pozitivně hodnotilo implementaci nového zaměření politiky v praxi, což naznačuje, že nový velvyslanec Vojta byl schopen úspěšně naplňovat cíle stanovené touto politikou (15, s. 1). Nicméně, kubánská strana měla odlišný názor a stěžovala si na ochlazení vzájemných vztahů (15, s. 1). Jedním z důvodů tohoto ochlazení byl pravděpodobně nedostatek kontaktů, který lze vysvětlit jednak špatným jazykovým vybavením bývalého velvyslance Chudíka a také jeho relativně krátkým působením na Kubě (15, s. 1). Celkově byl Chudík považován za nedostatečně orientovaného v této oblasti, neboť neměl před svým příjezdem do Havany dostatečné zkušenosti s Latinskou Amerikou (15, s. 1).

Celkově lze říci, že nástup nového velvyslance Miloše Vojty na Kubě přinesl změnu v československé zahraniční politice směrem k této zemi a jeho působení bylo hodnoceno pozitivně ministerstvem (16, s. 6). Vztahy s Kubou byly v tomto období významným faktorem v zahraniční politice Československa, a proto byly záležitosti týkající se této země sledovány s pozorností (16, s. 6).

Pokles obchodních výměn mezi Československem a Kubou byl způsoben několika faktory, včetně změn v obchodním přístupu ke Kubě, ekonomických obtíží v rámci československého hospodářství, situace v polských přístavech a nedostatečného námořního a chladírenského prostoru (15, s. 1). Nicméně, hlavním cílem československé zahraniční politiky vůči Kubě zůstávalo v novém strategickém směřování neměnným – posilování a prohlubování tradičního přátelství, bratrských vztahů a rozvoj spolupráce, což mělo přispět k upevnění socialistického charakteru kubánské revoluce a posílení socialistického státu (15, s. 1). Zhodnocení dosavadního vývoje zdůrazňovalo především zesílení vzájemných vztahů, které dosáhly vyšší intenzity a hlubšího propojení (15, s. 1). Tento rozvoj probíhal ve všech možných formách kontaktu, včetně vládního, stranického a dalšího, s důrazem na posilování vztahů mezi Komunistickou stranou Československa a Kubánskou

socialistickou stranou (15, s. 1). Navzdory tomu, že nové směřování nabízelo velký potenciál pro zlepšení, připouštělo, že v porovnání s vztahy s jinými zeměmi v socialistickém bloku nebyly československo-kubánské vztahy dosud tak intenzivní, což s ohledem na geografické faktory nebylo překvapivé, a přístup k intenzifikaci kontaktů s Kubou nebyl nijak jednoduchý (15, s. 1).

Československo začalo dodávat vojenskou techniku na Kubu krátce po kubánské revoluci v roce 1959, a tato spolupráce pokračovala i v následujících desetiletích (17, s. 1). V 80. letech však došlo k tomu, že velké dodávky vojenské techniky na Kubu nebyly příliš časté a spíše se jednalo o výjimky (17, s. 1). Jeden z nejzajímavějších obchodů v průběhu celých 80. let byl spojen s dodávkami letecké techniky (17, s. 1). Kuba měla zájem o tuto techniku především kvůli zhoršující se situaci ve svých mezinárodních vztazích a potřebovala posílit svou obranyschopnost a zlepšit reakci na možné útoky zvenčí (17, s. 1). Tento obchod měl i politický význam, ačkoliv pro Československo nebyl ekonomicky výhodný (17, s. 1). Celý projekt vznikl na základě iniciativy Fidela Castra, který 14. února 1981 poslal dopis generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ, Gustavu Husákovi (17, s. 1). Tato žádost byla prodiskutována se sovětskými představiteli, jak sám Castro zdůrazňoval ve svém dopise (17, s. 1). V návaznosti na tuto žádost mělo být 30 letounů typu L-39 dodáno, spolu s pozemními trenážery, základním studijním materiálem, zabezpečením, náhradními díly, technickou a poradenskou službou a prostředky pro opravy techniky (17, s. 1). Castro také žádal 6 kusů typu L-410 UVP (17, s. 1). Dodávka měla proběhnout na samostatný mezivládní úvěr a neměla být součástí již schválených nebo projednávaných úvěrů. Letouny L-39 byly v konkrétním provedení "C", což byl základní cvičný typ určený pro výcvik, a nebyly určeny pro bojové úkoly (17, s. 1). Tato československá dodávka měla především posloužit k výcviku kubánských pilotů, kteří by poté mohli plnit bojové úkoly na sovětských letounech MIG (17, s. 1).

Pouhý rok po jednání ohledně dodávek letecké techniky se objevila další politicky citlivá otázka (18, s. 92). Tentokrát Kubánská strana, zprostředkovaně Fidel Castro, požadovala od Československa dodávku zbraní a střeliva (18, s. 92). Důvod byl zřejmý – v té době Kubánský vůdce reagoval na obavy z politiky prezidenta Reagana tím, že budoval tzv. milice teritoriálních sil, které měly zahrnovat přibližně 1,2 milionu osob z řad širokých lidových mas (18, s. 92). Členům těchto milic však chyběly nejen zbraně, ale i uniformy a výstroj, jak upozornil československý velvyslanec Vojta Černínský palác již v roce 1980 (18, s. 92). O tři roky později se Fidel Castro obrátil na další socialistické státy, včetně

ČSSR a tajemníka ÚV KSČ, Josefa Hamana, který vedl československou delegaci na 30. výročí útoku na kasárna Moncada (19, s. 13). V Castrově dopise se dočteme, že požádal soudruha Hamana, aby tlumočil naléhavou prosbu vedení KSČ a osobně s. Husákovi o pomoc, která by spočívala v přezkoumání možnosti urychleného dodání 100 000 kusů automatických zbraní pro výzbroj "Územních lidových milic" (19, s. 13). Castro mohl očekávat, že SSSR by neměl zájem na jeho žádosti vyhovět kvůli svým jiným závazkům, a tak se obrátil na ČSSR, což byla jedna z prvních zemí, která poskytla Kubě důležité zbraně během revoluce (19, s. 13). Předsednictvo ÚV KSČ schválilo žádost 19. srpna 1983 a souhlasilo s dodávkou 20 000 kusů ručních automatických zbraní a příslušného množství střeliva, což bylo pouze pětina požadovaného množství (19, s. 13). Československo nemělo dostatečné výrobní kapacity, aby mohlo požadavku vyhovět v plné míře, protože výroba požadovaných střelných zbraní již byla ukončena (19, s. 13). Možné zvýšení dodávek bylo předmětem dalšího jednání (19, s. 13). Jedním z důvodů, proč Československo nedodalo letadla ani zbraně v požadovaném množství, bylo také to, že platby za tyto dodávky nebyly pro ČSSR výhodné, a často nebyly splaceny v plné výši kvůli obtížné ekonomické situaci na Kubě (19, s. 13).

Ekonomika a hospodářské vztahy byly klíčovým faktorem, který výrazně ovlivňoval vztahy mezi Československem a Kubou po celé sledované období (21, s. 8). Nicméně, i přes ekonomickou důležitost zůstávala ideologie obou režimů a v 80. letech pokračující pomoc pro kubánské hospodářství stále v popředí (21, s. 8). Tyto hospodářské vztahy můžeme rozdělit na dva hlavní pilíře: obchodní výměnu a investice spojené s poskytováním úvěrů (21, s. 8). Obchodní výměna mezi oběma zeměmi postupně rostla od kubánské revoluce v roce 1959, ale až v 80. letech dosáhla značného vzrůstu s mnohonásobným nárůstem v exportu a importu zboží a surovin (21, s. 8). Tento růst byl částečně podpořen československými úvěry, ale větší prospěch z něj měla Kuba (21, s. 8). Kromě obchodní výměny hrály významnou roli československé investice na Kubě, což byly klíčové body v hospodářských vztazích mezi oběma zeměmi (21, s. 8). Kuba měla zájem o rozvoj průmyslu a zvýšení výroby elektřiny, což bylo podporováno československými investicemi díky silné průmyslové tradici Československa (21, s. 8). V rámci obchodní výměny byly hlavními položkami československého dovozu suroviny, včetně rud, cukru, tabáku a ovoce (21, s. 8). Export zahrnoval stroje, nákladní automobily, zbraně, textil, obuv a slad (21, s. 8).

Důležité je také poznamenat, že ekonomické vztahy s Kubou měly pro Československo význam v politické oblasti, i když ekonomický zisk nebyl prioritou (20, s. 864). Obchodní ztráty ze vzájemného obchodu převažovaly nad výnosy, a to nejen v případě Sovětského svazu, ale i v rámci samotného Československa (20, s. 864). Kuba měla v obchodní bilanci Československa marginální podíl (20, s. 864). V 80. letech tvořila pouze 0,7–0,8 % a byla na úrovni zemí jako Belgie, Švédsko a Finsko (20, s. 864).

Z těchto důvodů lze říci, že ekonomické vztahy s Kubou měly své místo především v kontextu politické důležitosti Kubánské republiky v rámci tehdejšího mezinárodního politického dění v souvislosti s konfliktem mezi Východem a Západem (20, s. 843). Ekonomické ztráty byly větší než výnosy, a to jak pro Sovětský svaz a státy RVHP, tak i pro samotné Československo (20, s. 843). Je důležité brát v úvahu strategii Československa, které potřebovalo zabezpečit suroviny pro svůj průmysl, protože domácí zdroje byly nedostatečné (20, s. 843). To vedlo ke zvýšené účasti Československa na výstavbě těžebních a zpracovatelských kapacit v zemích RVHP, včetně Kuby (20, s. 843). Investice na Kubě v 80. letech však měly pro československou ekonomiku velmi nízkou návratnost (20, s. 843). Některé z těchto akcí nebyly dokončeny a významně ovlivněny změnou režimu v roce 1989, což vedlo k návratnosti těchto investic (20, s. 843).

4 Praktická část práce – dobová interpretace událostí

Porovnáním současných historických znalostí s dobovou interpretací těchto událostí provedených empiricko-analytickou metodou chci dokázat, že ne vždy se tyto události interpretují stejně. Týkalo se to zejména prvních let. Některé tehdejší informace se již nikde neobjevují. Čím je daná tato disproporce, proč a v čem je?

4.1. Američtí imperialisté v pozadí státního převratu na Kubě

První informace o Kubě se objevily v tisku 16.3.1952 a byly převzaty z TASS. Baptista projevil svou oddanost USA, zejména zájmům amerických společností.

„NEW YORK 25. března — (TASS) — Státním převratem, který byl proveden 10. března, zmocnil se bývalý prezident Kuby Batista moci, vytvořil prozatímní vládu a poté rozpustil parlament (22, s. 5). O politickém kursu, který Batista míní sledovat, je možno vytvořit úsudek z prohlášení, které učinil k zástupcům tisku (22, s. 5). Jak oznámil list “New York Times“, vyjádřil Batista svou oddanost USA (22, s. 5). Hodlá učinit bezohledná opatření proti pokrokovým silám Kuby a zaměřit všechno své úsilí k “potlačení Komunistického pronikání“ (22, s. 5). Po tom, kdy se Batista chopil rady, provedli policie četné přepady budov lidově socialistické strany (22, s. 5). Jak vyplývá ze zprávy amerického tisku, převrat provedený Batistou těsně souvisí se zájmy amerických společností (22, s. 5). Jak zdůrazňuje list “Wall Street Journals, domnívají se zástupci amerických cukrovarnických společností, které kontrolují asi 48% veškeré výroby cukru na Kubě, že cukrovarnický průmysl bude za Batisty v lepší situaci než za vlády Socarrase“ (22, s. 5). Pozorovatelé v Havaně (Kuba) soudí “zdůrazňuje agentura Telepress“ že převrat na Kubě byl proveden za podpory USA (22, s. 5). Demokratické síly Kuby vystupují proti Batistovu režimu. R. Agramonte, jehož kandidaturu na místo prezidenta Kuby podporuje Lidově demokratická strana, charakterizoval podle zpráv v tisku Batistův převrat jako “hanebný politický zločin“ (22, s. 5).“

4.2. Policejní teror na Kubě

Další informace vydaná 13.8.1953 se týkala politického teroru na Kubě po nezdařeném puči představiteli opozice dne 26.června. Ve skutečnosti se to odehrálo

26.července. Jména organizátorů bratrů Fidela a Raula Castro, tzv. Hnutí 26.července, nebyli zveřejněny. Důvodem bylo, že byli z buržoazní opozice. Důvod uvádění data 26. června nebyl zjištěn, pravděpodobně se jedná o chybu v tisku.

„NEW YORK (TASS) — Agentura Prensa Continental zveřejnila prohlášení lidové socialistické strany Kuby, v němž se mimo jiné uvádí: „Pokračuje vlna teroru proti kubánskému lidu vyvolaná Batistovou vládou pod záminkou potlačení neúspěšného puče, organizovaného 26. června představiteli buržoazní opozice“ (23, s. 3). Po celé zemi jsou znovu zatýkáni mnozí vedoucí činitelé a aktivní členové lidové socialistické strany (23, s. 3). Ačkoliv lidově socialistická strana přešla do ilegality, její vedoucí činitelé a aktivisté jsou jako vždy na stráži, brání práva lidu a požadavky pracujících a odkrývají Batistovu vojenskou diktaturu (23, s. 3). Naše strana dlouho předtím bojovala proti puči a odsoudila jej, když došlo k jeho provedení (23, s. 3). Strana vyzvala široké masy, aby se spojily v silnou, jednotnou bojovou frontu – v lidově demokratickou frontu, aby bojovaly za obnovu demokratických svobod a za uskutečnění svobodných voleb, což je jediným řešením současné situace (23, s. 3).“

4.3 Pokus o převrat na Kubě

K pokusu o převrat na Kubě došlo dne 30.11.1956. Ve všech pozdějších zdrojích se uvádí datum 2.12.1956. Důvodem může být, že datum 2.12.1956 se shoduje s datem příplutí Fidela Castra na jachtě na Kubu. Jména nebyla zveřejněna.

„NEW YORK (TASS) — Agentura Prensa Continental uveřejnila prohlášení lidové socialistické strany Kuby, v němž se mimo jiné uvádí: "Pokračuje vlna teroru proti kubánskému lidu vyvolaná Batistovou vládou pod záminkou potlačení nezdařeného puče, organizovaného 26. června představiteli buržoazní opozice (24, s. 5). Po celé zemi jsou znovu uvězněni mnozí vedoucí činitelé a aktivní členové lidové socialistické strany (24, s. 5)." Ačkoli lidově socialistická strana přešla do ilegality, její vedoucí činitelé a aktivisté jsou jako vždy na stráži, hájí práva lidu a požadavky pracujících a demaskují Batistovu vojenskou diktaturu (24, s. 5). Naše strana dlouho předtím bojovala proti puči a odsoudila jej, když k němu došlo (24, s. 5). Strana vyzvala široké masy, aby se spojily v silnou, jednotnou bojovou frontu – v lidově demokratickou frontu, aby bojovaly za obnovení

demokratických svobod a provedení svobodných voleb, což je jediným východiskem z nynější situace (24, s. 5).“

4.4. Náš lid je na straně maďarské dělnické třídy

Vyjádření československé vlády ke schválení návrhu Kubánské strany na půdě OSN o deportacích maďarských občanů z ČSR. Tato informace se pak nikde neopakovala. Důvodem bylo nepřipomínat narušující vztahy mezi Kubou a ČSR.

„Dne 15. listopadu navštívila Budapešť československá vládní delegace (24, s. 2). Na vlastní oči jsme viděli těžké rány, jež utrpělo město za kontrarevoluce, viděli jsme, co dokáže fašistické běsnění (24, s. 2). Jednání s vedoucím představiteli maďarské vlády nás však naplnilo pevnou důvěrou v budoucnost lidově demokratického Maďarska (24, s. 2). Maďarská revoluční dělnicko-rolnická vláda je pevně odhodlána, opírajíc se o dělnickou třídu a pracující lid, důsledně uhájit vymoženosti lidově demokratického řádu, uhájit věc socialismu a přivést ji k novým slavným vítězstvím (24, s. 2). V tomto úsilí Maďarska je ovšem třeba i naší pomoci (24, s. 2). Z iniciativy československého lidu poskytla již vláda hmotnou pomoc ve výši 90 milionů korun. Přesvědčivým důkazem toho, že naše dělnická třída, naši rolníci a inteligence správně chápou svou internacionální povinnost, je mohutné a spontánní hnutí našich pracujících na pomoc Maďarsku (24, s. 2). Na Fondu solidarity byla k včerejšímu dni na 28 milionů korun (24, s. 2). Naše pomoc maďarskému lidu není záležitost charitativní (24, s. 2). Je to projev plné podpory našeho lidu revoluční dělnicko-rolnické vládě, maďarské dělnické třídě a všem pracujícím Maďarska v úsilí a zacelení těžkých ran, o úplnou konsolidaci poměru, o nástup do dalšího boje za hospodářský rozkvět, za socialistický rozvoj Maďarska (24, s. 2). V souvislosti s potlačením kontrarevoluce v Maďarsku, rozpoutala Imperialistická reakce zuřivou kampaň pomlouvání a útoku proti Sovětskému svazu (24, s. 2). Není to po prvé, co pro tyto účely zneužívá i fóra Organizace spojených národů bez ohledu na to, že jde o čistě vnitřní záležitost Maďarska (24, s. 2). Pod vlivem těchto kruhů odhlasovalo valné shromáždění některé rezoluce, které jsou nejen v rozporu se zásadami Charty (24, s. 2). Organizace spojených národů, ale přímo poskvřňují jméno této organizace (24, s. 2). Nemůže přispět k vážnosti a k prestiži Organizace spojených národů, jestliže byl na její půdě na příklad schválen provokativní návrh Kuby, založený na nepravdách o deportaci maďarských

občanů (24, s. 2). Není těžké pochopit smysl a cíle celé této nenávislné kampaně (24, s. 2). Kampaň pomlouvání a útoků proti Sovětskému svazu je výrazem rozhořčení mezinárodní reakce na tím, že její plány ztroskotaly (24, s. 2). Současně je rozsáhle založeným pokusem odvrátit pozornost od agresivní akce i dalších plánů mezinárodních imperialistických sil v oblasti Blízkého a Středního Východu (24, s. 2). Posléze tato kampaň sleduje cíl opět zostřit mezinárodní napětí, vyvolat ve světě ovzduší válečné hysterie, připravit půdu dalším agresivním plánům Imperialismu (24, s. 2).“

4.5. Boje na Kubě pokračují

Dne 7.12.1956 bylo poprvé uveřejněno jméno Fidela Castra jako vůdce povstání. Batista zakázal zveřejňovat o průběhu bojů jakékoliv zprávy.

HAVANA, 7. prosince (ČTK) – Boje na Kubě mezi povstaleckými jednotkami, jejichž cílem je svrhnout režim diktátora Batisty, a vládními oddíly dále trvají (25, s. 3). Vláda prezidenta Batisty zakázala zveřejňovat o průběhu bojů jakékoli zprávy s výjimkou úředních (25, s. 3). Podle neoficiálních zpráv došlo dne 5. prosince k bojům v oblasti Niguera – Manzanillo (25, s. 3). Na obou stranách byli mrtví a ranění. Vůdce povstání, třicetiletý Fidel Castro Ruiz, oznámil zástupcům zahraničního tisku, že v rukou povstalců jsou čtyři z šesti kubánských provincií: Camaguey, Oriente, Pinar del Rio a Las Villas (25, s. 3). Americký list "New York Times" přinesl zprávu, že vládní jednotky používají proti povstalcům letectvo a těžké dělostřelectvo (25, s. 3).

4.6. Volby na Kubě

Po dvou letech bojů se v tisku dne 5.11.1958 objevila zpráva o prezidentských volbách na Kubě v pondělí 3.12.1958. Zvítězil kandidát Batistovy strany A. R. Aquero. Co se s ním později stalo, nikde není uvedeno. Avšak nikde není zmiňován ani jako prezident.

„V pondělí se na Kubě konaly volby, ve kterých byl zvolen nový prezident, členové Národního kongresu a vládní orgány jednotlivých provincií (26, s. 3). K volbám se přihlásilo přes 2 miliony voličů. Kubánské volby byly v podstatě pouhým fikcí, která měla zajistit pokračování dosavadního vládního kursu (26, s. 3). Na tuto skutečnost také poukazovali vůdci kubánských povstalců, kteří vyzývali obyvatelstvo, aby volby

bojkotovalo (26, s. 3). Batista mobilizoval velké vojenské síly, aby zajistil "zdárný" průběh voleb (26, s. 3). Stovky automobilů, obsazených policisty, spolupracovníky vojenské rozvědky a tajnými agenty, projížděly městem (26, s. 3). Podle agentury Reuter střežilo volební místnosti 17 000 policistů a vojáků. Obrovská část kubánského obyvatelstva volby bojkotovala (26, s. 3). Počet voličů, kteří se dostavili k urnám, se pohybuje mezi 10-50 % (26, s. 3). Podle neúplných údajů obdržel nejvíce hlasů kandidát Batistovy vlády Andres Rivero Agüero (652 000 hlasů) před bývalým prezidentem a kandidátem "Revoluční strany" Carlosem M. Sterlingem (137 000 hlasů), kandidátem "Lidové strany" Ramonem Grau San Martinem (103 000 hlasů) a kandidátem "Nezávislé kubánské unie" A. S. Amarem (38 000 hlasů) (26, s. 3).“ (ČTK)

4.7. Úspěšné boje povstalců na Kubě

Další články zveřejněné v tisku od 3.12.1958 do 29.12.1958 se týkaly bojů na Kubě a zjištění USA o velmi vážné situaci na Kubě. Například 11.12.1958:

„Americký tisk přináší zprávy o velkých úspěších povstaleckého hnutí, vedeného F. Castrem (27, s. 4). Podle sdělení dopisovatele listu New York Times Philipse dobyly povstalecké oddíly po dvoutýdenním obléhání město La Maya, ležící 25 km na severovýchod od Santiaga de Cuba, hlavního města provincie oriente (27, s. 4). Jak oznamuje dopisovatele listu New York Times, odrazili povstalci v průběhu silných bojů v oblasti města Sancii-Spiritu ofenzivu o vládních vojsk, podporovanou tanky a letadly (27, s. 4). Dopisovatel rovněž sděluje, že povstalci se zmocnili několika lodí. List New York Times ukazuje, že situace na Kubě je velmi vážná (27, s. 4).“

4.8. SOF a MON protestují proti teroru na Kubě

Dne 30.12.1958 vydali prohlášení v souvislosti se zavražděním dvou čelních vůdců lidového povstání SOF a MON protest proti teroru na Kubě. To byla jejich první reakce k povstání na Kubě.

„Sekretariát Světové odborové federace v Praze vydal ve středu 31. prosince prohlášení, v němž ostře protestuje proti stupňujícímu se teroru Batistovy diktátorské vlády vůči kubánskému lidu (28, s. 6). V souvislosti se zavražděním dvou čelních vůdců lidového

hnutí proti Batistovi, C. Rodrigueze a S. Aneira, které v celém světě podnítilo novou vlnu solidarity s kubánským lidem v jeho boji proti Batistově diktatuře, SOF odhaluje na řadě faktů pravé pozadí Batistových snad – záměrným podněcováním nepokojů a provokacemi podnítit otevřenou intervenci USA na Kubě (28, s. 6). SOF vyzývá odborové organizace a pracující všech zemí, aby aktivně podporovali boj kubánského lidu proti teroristickému režimu na Kubě za národní nezávislost a svobodu jejího lidu (28, s. 6). Generální sekretariát Mezinárodní organizace novinářů v telegramu zaslaném prezidentu Batistovi rovněž ostře protestuje proti zatykání a internování četných občanů, proti neustálému porušování občanských práv a potlačování svobody tisku na Kubě (28, s. 6). (ČTK)

4.8. Castrovy jednotky ovládají celou Kubu

Dne 4.1.1959 byl zveřejněn postoj USA k povstání na Kubě. Mluvčího Fidela Castra prohlásil, že změna vlády nepřinese znárodnování podniků.

„Podle posledních zpráv z kubánského hlavního města Havany dobyly jednotky osvobozenického hnutí, vedené Fidelem Castrem, celý ostrov Kuba od nejvýchodnější provincie Oriente, kde v pohoří Sierra Maestra bylo před dvěma lety zahájeno ozbrojené lidové povstání proti Batistově diktatuře, až po nejzápadnější provincii Pinar del Rio (29, s. 4). Posádka vládního vojska v městě Pinar del Rio se vzdala a osvobozenické hnutí převzalo do svých rukou správu celé provincie (29, s. 4). Jednotky Fidela Castra, které po tříhodinovém boji porazily vládní vojska v kubánském hlavním městě, byly obyvatelstvem Havany vítány jako osvoboditelé (29, s. 4). Dopisovatel listu "Chicago Tribune" píše, že "ulicemi pochodují tisíce lidí, které nadšeně mávají kubánskými vlajkami a prapory povstalců a zdraví povstalecké jednotky" (29, s. 4). Stávka obyvatelstva hlavního města, která přispěla k porážce Batistovy diktatury a k vítězství osvobozenických vojsk, dosud trvá (29, s. 4). Není to sice poprvé, kdy diktátor, dosazený v některé z latinskoamerických zemí monopoly USA, byl svržen ozbrojenou akcí (29, s. 4). Pro situaci na Kubě je však charakteristické, že k svržení diktátorského režimu nedošlo pučem skupiny důstojníků nebo intelektuálů, nýbrž přímou lidovou akcí, která po dlouhou dobu měla charakter partyzánských bojů a v posledních týdnech nabyla charakteru občanské války (29, s. 4). Jen tak bylo také možno, aby Batistova armáda, která patřila k nejlépe vyzbrojeným v

Latinské Americe, byla poražena povstaleckými jednotkami, které proti tankům, letadlům a dělům – vše "made in USA" - mohly postavit jen pušky a kulomety (29, s. 4). Mluvčí Washingtonu sice 31. prosince prohlásil, že "Eisenhowerova vláda nemá v úmyslu vyslat na Kubu vojsko nebo intervenovat na podporu některé z bojujících stran" (29, s. 4). Avšak tiskový tajemník Bílého domu Hagerty prohlásil 2. ledna, že v "těsné blízkosti pobřeží Kuby hlídkují tři americké torpédoorbce a dvě pomocná plavidla, aby poskytla pomoc americkým občanům, bude-li tomu zapotřebí" (29, s. 4). Americké válečné lodi přibýly k pobřeží Kuby z námořní základny na Floridě (29, s. 4). A americká tisková agentura AP oznamuje, že dojde-li na Kubě k nepokojům "úmyslně vyvolaným jinými skupinami včetně ozbrojených komunistů", pak prý se stane možné, že by "USA na Kubě vojensky intervenovaly" (29, s. 4). Hnutí vedené Castrem je ovšem daleko od toho, aby ho bylo možno vinit z komunistických tendencí, i když Lidová socialistická strana Kuby, která byla Batistovým diktátorským režimem zahrnuta do ilegality a pronásledována, se jako ostatní opoziční strany staví po bok Castrovu osvobozeneckému hnutí (29, s. 4). Castrův mluvčí prohlásil 2. ledna v Interviewu v americké televizi, že "změna vlády na Kubě nepřinese znárodnění plantáží cukrové třtiny ani podniků veřejného zájmu, financovaných ze zahraničí" (29, s. 4).“

4.9. Spojené státy a Kuba

Po vítězství povstání na Kubě měli USA dilema. Mají podpořit prodemokratické síly na Kubě nebo ne? Fidel Castro byl v té době proamerický a nebyl komunistou.

„Zatímco příznivci Fidela Castra obsazují kubánské diplomatické úřady v USA, noviny se důkladně zabývají situací vyvolanou pádem Batistova režimu (29, s. 4). Zvláště zajímavé je sledovat snahu vyrovnat se s tím, že to byly Spojené státy, které svou podporou umožnily diktátorovi Batistovi dlouhodobě udržet moc a terorizovat kubánské obyvatelstvo (29, s. 4). Trochu groteskně působí, když čteme například v New York Herald Tribune: "Spojené státy provádějí správnou politiku, nezasahovat a čekat, co se stane. Tato země vždy byla zvláštním přítelem Kuby a Kubánců" (29, s. 4). Kterých Kubánců vlastně? Na rozdíl od New York Herald Tribune, který o tom mlčí, lze najít upřesnění v New York Post: "Američané, kteří dbají na svobodu, vítají zprávu o Batistově pádu" (29, s. 4). Nicméně každou oslavu třeba poněkud ztlumit vědomím, že americké zbraně a peníze příliš dlouho

pomáhaly Batistovi (29, s. 4). Kuba byla skutečně po dlouhou dobu napájena oficiálními zdroji USA, zatímco příznivci Fidéla Castra museli čelit různým problémům (29, s. 4). Ukázka není třeba hledat daleko (29, s. 4). Shodou okolností v tom samém čísle, kde je oznámen pád Batisty, píše New York Times: "Joseph M. Swing, vedoucí úředník v Washingtonu pro otázky přistěhovalců, prohlásil, že hlavní činností jeho služby bylo mařit pokusy pašovat zbraně na Kubu" (29, s. 4). Swingova zpráva uvádí, že "řada pokusů" tohoto druhu byla neúspěšná (29, s. 4). Fidél Castro a jeho stoupenci, kteří žijí na Floridě, se pokoušeli o přepravu zbraní (29, s. 4). Z komentářů vyplývají obavy, že poskytnutí demokratických svobod na Kubě by mohlo posílit tamější komunistické hnutí a ohrozit americké ekonomické zájmy (29, s. 4). Je známo, že Lidová socialistická strana, která byla donucena k ilegalitě, vyjádřila před několika měsíci svou podporu Fidélovi Castrovi (29, s. 4). Tisk USA hledá určité útěchy zejména v tom, že sám Fidél Castro není komunist a že není "proti americkým zájmům"; dále v tom, že Kuba údajně potřebuje hospodářskou pomoc (29, s. 4). New York Post rovněž upozorňuje na další významný fakt: "Nakonec, ani naše munice ani dolary nemohly zachránit Batistu: kolik dalších podobných investic máme ve světě?" (29, s. 4). Tato připomínka je velmi aktuální (29, s. 4), protože v nejbližších dnech se bude projednávat příští rozpočet v Kongresu (29, s. 4)."

4.10. F. Castro: Musíme prodávat cukr tomu, kdo jej bude chtít

Po výhrůžkách amerického senátora, že nebudou odebírat třtinový cukr, došlo k vyostření vztahů s USA, ale i OAS. OAS nic neřeší.

„Ostrý útok na parazitní americký kapitál na Kubě (30, s. 5).“

„NEW YORK 21. února (ČTK) – Zpravodaj agentury Associated Press přinesl informaci o projevu Fidéla Castra v havanském televizním vysílání (30, s. 5). Zvláště se zaměřil na část projevu kubánského premiéra, která se dotýkala rozšíření kubánského obchodu s jinými zeměmi v případě, že se omezí možnosti kubánského vývozu na americký trh (30, s. 5). "Musíme prodat cukr tomu, kdo ho bude chtít koupit," prohlásil Fidél Castro (30, s. 5). "Pokud bude Sovětský svaz chtít cukr, prodáme mu ho. Pokud bude Čína chtít cukr od nás, budeme ho prodávat Číně. Máme právo rozhodovat sami o našich problémech," dodal (30, s. 5). Castro připomněl, že senátor A. J. Ellender z Louisiany nedávno hrozil opatřeními, která by omezila vývoz kubánského cukru do USA (30, s. 5)."

"Už mám dost," prohlásil kubánský premiér. "Pokud Spojené státy chtějí náš cukr kupovat, ať ho kupují. Jestliže nechtějí, budeme ho prodávat jiným," prohlásil (30, s. 5). Castro zdůraznil, že Kuba má zájem o zahraniční investory, kteří ponechají své zisky na Kubě, a nikoli o "parazitní kapitál", který odvádí své zisky za hranice, zatímco kubánští pracující žijí v bídě (30, s. 5). "Takový kapitál musí opustit Kubu," prohlásil (30, s. 5). Kubánský premiér také opakovaně zdůraznil nutnost provést agrární reformu, rozvíjet nová odvětví průmyslu a budovat nové podniky, které by vyráběly "předměty naší potřeby" (30, s. 5). Castro kritizoval Organizaci amerických států a prohlásil: "Nevěřím v Organizaci amerických států. Tato organizace neřeší nic. Zasahuje pouze do některých malých válek, ale neprokazuje žádnou službu americkým národům" (30, s. 5)."

4.11. FIDEL CASTRO k přípravám kontrarevoluce

Další zprávy zveřejňované v roce 1959 se týkaly odhalených kontrarevolučních příprav ve dnech 6. března, 26. června a zabavením majetků Batistových přísluhovačů 15.5.1959. Tyto informace se později přestali zveřejňovat.

„Dne 6. března se kubánský premiér Fidel Castro ve svém televizním interview zabýval odhalenými přípravami kontrarevoluce proti revoluční vládě na Kubě (31, s. 7). Označil tuto kontrarevoluci za financovanou "velkým kapitálem" a gangstery (31, s. 7). Castro rovněž uvedl, že protivládní síly se snaží prosazovat kontrarevoluci pod rouškou církve (31, s. 7). V další části rozhovoru kritizoval Fidel Castro rozhodnutí soudu v Santiagu, který osvobodil 43 bývalých letců Batisty, kteří bombardovali a ostřelovali kubánská města a vesnice a způsobili smrt mnoha obyvatel (31, s. 7)."

Majetek Batistových přísluhovačů konfiskován

„Jak oznámil list New York Times, kubánská vláda zkonfiskovala majetek 117 společností a 18 soukromých osob, které jsou obviněny ze zločinů proti národnímu hospodářství země a nezákonného obohacování za režimu svrženého diktátora Batisty (32, s. 3). List dodává, že jde o majetek v hodnotě několika milionů dolarů (32, s. 3). Kubánská vláda dále zkonfiskovala 60 jacht, 72 farem a asi 500 domů, z nichž mnohé si Batistovi

přísluhovači pořídili za státní peníze (32, s. 3). Vláda zahájila také vyšetřovací činnosti asi 100 společností, které jsou obviněny z korupce (32, s. 3).“ (ČTK)

Na Kubě zmařen pokus o místní povstání

Dne 23. června se na Kubě ve městě Cartagena pokusila skupina velkých statkářů a bývalých Batistových vojáků o ozbrojené povstání, aby zabránila provádění zákona o pozemkové reformě (33, s. 6). Reakcionáři zaútočili na místní vojenskou posádku, avšak po půldruhodinovém boji byli poraženi (33, s. 6). (ČTK)

4.12. Kuba odmítá vměšování Spojených států

Další významnou událostí byla nota kubánské vlády USA k pozemkové reformě. Prohlašovala, že kubánská vláda nikdy nepřijme žádné rady od zahraničí.

„HAVANA 17. června (ČTK) – Počátkem tohoto týdne kubánská vláda zaslala státnímu departmentu USA notu, v níž zdůrazňuje, že cizí vměšování do vnitřních záležitostí Kuby nestrpí a že žádné rady od Spojených států ohledně provádění pozemkové reformy a dalších vládních opatření nepřijme (34, s. 3). Kubánský ministr zahraničních věcí Raul Roa oznámil, že tato nota je odpovědí kubánské vlády na nedávnou notu vlády USA, která kubánskou vládu snažila přimět k provedení určitých změn v zákoně o pozemkové reformě, jež zasahuje do velké míry americké kapitalisty (34, s. 3). V notě se mj. uvádí, že kubánská vláda nikdy nepřijme návrhy a instrukce ze zahraničí a že pouze ona má právo rozhodovat o problémech své země a přijímat opatření, která odpovídají životním zájmům kubánského lidu, ať již jde o opatření v rozvoji národního hospodářství, sociálního pokroku, stabilizace demokratického zařízení nebo jiné (34, s. 3).“

4.13. TŘETÍ VÝROČÍ Zahájení revolučních bojů na Kubě

Při oslavách třetího výročí zahájení revolučních bojů, Fidel Castro odsoudil příslušníky zámožných vrstev, vydávajících se za příslušníky revoluce. Proč ten obrat? Byl přece jedním z nich.

Ministerský předseda Kuby dr. Fidél Castro ve večerních hodinách v pondělí vystoupil na veřejném shromáždění v Santiago de Cuba při příležitosti oslav třetího výročí zahájení revolučních bojů proti bývalému diktátorovi Batistovi (35, s. 5). Ve svém projevu Fidél Castro zejména odsoudil příslušníky zámožných vrstev a buržoazie, kteří se maskují jako „příslušníci revoluce“, avšak v zákulisí připravují různá spiknutí a akce proti pozemkové reformě a dalším úspěchům revoluce (35, s. 5). V této souvislosti opět upozornil na vměšování zahraničních monopolů (35, s. 5). (ČTK)

4.14. Na Kubě bylo zlikvidováno další spiknutí

Odhalení kontrarevolučních skupin. Opět kritika OAS.

„HAVANA 30. prosince (ČTK) – Na Kubě bylo odhaleno několik dalších kontrarevolučních skupin (36, s. 3). Zprávu o tom přináší agentura Associated Press s odvoláním na polooficiální kubánský list Revolucion. Nejsilnější a nejnebezpečnější skupina kontrarevolucionářů byla odhalena přímo v Havaně (36, s. 3). Měla 28 členů a v jejím čele stál bývalý vydavatel Konzervativního listu Diario de la Marina a majitel závodu na zpracování cukrové třtiny v provincii Oriente, 43letý Eugenio de Sosa Chabau (36, s. 3). Skupina byla ve spojení se zrádci kubánského lidu, kteří uprchli ze země a našli útočiště v Miami na Floridě v USA (36, s. 3). Skupina byla silně vyzbrojena, a jak uvádí Agentura Associated Press, vyšlo při výslechu náčelníka bandy najevo, že se připravovala převzít další zásilku zbraní z USA (36, s. 3). Mělo v ní být 1000 vojenských pušek, z toho 500 automatů, 2000 uniforem, dále tarasnice, minomety a další vojenská výstroj (36, s. 3). Tato skupina měla za úkol zmocnit se skladiště zbraní a výstroje kubánského námořnictva (36, s. 3). Další nepřátelská skupina, sedmičlenná, byla odhalena a zatčena na jedné zemědělské farmě nedaleko Havany (36, s. 3). "Ve vztazích se Spojenými státy bude Kuba vždy hájit svou svrchovanost," prohlásil v televizním projevu kubánský prezident dr. Osvaldo Dorticos (36, s. 3). Dodal, že to, jak se budou vztahy mezi oběma zeměmi rozvíjet, záleží jen na vládě USA (36, s. 3). Kubánský prezident poukázal dále na skutečnost, že Kuba ještě nikdy nikoho nenapadla, zatímco ona sama byla již napadena a dělají se přípravy k novým a novým útokům proti kubánskému lidu (36, s. 3). Dorticos v souvislosti s tím ostře kritizoval činnost Organizace amerických států (36, s. 3). Řekl, že tato organizace

nesplňuje vůbec své povinnosti a závazky a je zcela ve službách lidí a živlů, které jsou proti latinskoamerickým národům (36, s. 3).“

4.15. PŘÍPRAVY NA ÚTOK PROTI KUBĚ

Znárodnění továren na zápalky pro navrácení státního majetku a převzetí pod kontrolu italské automobilky.

„NEW YORK 5. ledna (od zpravodaje ČTK) – Americký týdeník Worker upozorňuje na bezprostřední nebezpečí přepadení Kuby, které připravují diktátoři Batista a Trujillo na jihu USA, v Hondurasu, Guatemale a Nicaragui (37, s. 3). Cvičí k tomu účelu v těchto zemích skupiny německých, japonských a španělských vojáků za pomoci americké společnosti United Fruit, která před lety sehrála špinavou úlohu při útoku na Guatemalu (37, s. 3). Jak oznamuje agentura Prensa Latina, zkonfiskovalo kubánské ministerstvo pro navrácení státního majetku 10 továren na zápalky, které patřily k trustu vytvořenému za podpory bývalého kubánského diktátora Batisty (37, s. 3). Kubánské kontrolní orgány totiž zjistily, že správcové továren promrhali 10,5 milionů dolarů, které jim půjčila banka pro hospodářský a sociální rozvoj (37, s. 3). NEJVĚTŠÍ AUTOMOBILKA NA KUBĚ, patřící italskému kapitálu, byla vzata Castrovou vládou pod kontrolu (37, s. 3).“

4.16. Pokus o útěk z vězení v Havaně

Komplot z Dominikánské republiky.

„HAVANA 11. ledna (ČTK) – Kubánské vojenské úřady oznámily, že nedávno proběhl velký pokus o útěk z vojenské věznice v Havaně (38, s. 3). Útěk organizovalo 190 vězňů, kteří byli obviněni ze spiknutí proti režimu Fidela Castra (38, s. 3). Podařilo se objevit průzkumné tunely, které vedly z jedné části věznice, kde bylo umístěno 70 z těchto obviněných (38, s. 3). Kubánský ministerský předseda Castro uvedl, že tento komplot byl finančně podporován prezidentem Dominikánské republiky R. Trujillem (38, s. 3). Dle oficiálních zpráv včera došlo k výbuchu bomby v garáži domu oblastního prokurátora v

Pinar del Rio (38, s. 3). Oblastní prokurátor Prieto Morales byl hlavním žalobcem v procesu s Američany, bývalým americkým letcem Austinem Frankem Voungem z Miami a Petrem Johnem Lambtonem, kteří byli odsouzeni na 25 a 30 let žaláře za vraždu a spiknutí proti kubánskému režimu Fidela Castra (38, s. 3).“

4.17. Kubánská vláda odmítá nótu USA

Komuniké na nótu USA kvůli konfiskaci amerického majetku na Kubě.

“HAVANA 12. ledna (ČTK) – Kubánská vláda vydala včera komuniké, v němž odpovídá na nótu Spojených států, protestující proti konfiskaci amerického majetku na Kubě (39, s. 5). Kubánská revoluční vláda vyjadřuje své pevné rozhodnutí urychlit zemědělskou reformu (39, s. 5). Při vyvlastňování a odškodňování dosavadních majitelů půdy, domácích i zahraničních, bude používat stejných měřítek (39, s. 5).“

4.18. Záškodnický nálet na cukrové plantáže na Kubě

Začínají diversní akcie na vyvlastněné americké plantáže.

„Mluvčí vyvlastněných amerických podniků na výrobu cukru na Kubě, jemuž patří rozsáhlé třtinové plantáže na severovýchodě země, oznámil, že letadla neznámého původu svrhla v úterý zápalné bomby a způsobila požár na sedmi plantážích (40, s. 4). Není to poprvé, co k podobným diverzním akcím dochází (40, s. 4). Už loni byly zaznamenány přelety amerických letadel, která se rovněž pokoušela zapalovat úrodu cukrové třtiny (40, s. 4).“ (ČTK)

4.19. Demontrace před španělským velvyslanectvím v Havaně

Velvyslanec Španělska se pokusil přerušit Projev Fidela Castra

„HAVANA 22. ledna (ČTK) – Dne 21. ledna došlo před budovou španělského velvyslanectví v Havaně k mohutné demonstraci, na které tisíce kubánských občanů

vyjádřily protest proti urážlivému jednání španělského velvyslance Juana Pabla de Lojendia, který se hrubým způsobem pokusil přerušit televizní projev Fidéla Castra (41, s. 6). Rovněž kubánský tisk a rozhlas ostře odsoudily chování španělského velvyslance (41, s. 6). List Revolución v této souvislosti opět upozornil na spojení mezi španělským velvyslanectvím a kubánskými kontrarevolucionáři (41, s. 6).“

4.20. Obchodní dohoda mezi ČSR a Kubou podepsána

ČSR poskytla Kubě úvěr na dodávku strojů, se splatností 10 let a 2,5 % úrokem.

„HAVANA 11. června (ČTK) Jak oznamuje agentura Prensa Latina, skončilo v Havaně dne 10. června obchodní jednání mezi československou vládní delegací podepsáním hospodářské dohody, obchodní dohody, platební dohody a protokolu o vědeckotechnické spolupráci (42, s. 5). Podle hospodářské dohody poskytne Československo kubánské vládě úvěr na dodávky investičních celků a strojního zařízení až do výše 20 milionů dolarů. Úvěr je splatný do deseti let s dva půlprocentním úrokem (42, s. 5). Podle obchodní dohody si obě země poskytují nejvyšší výhody (42, s. 5). Platební dohoda je clearingová, přičemž čerpání mezního úvěru nebude určeno (42, s. 5). Na základě protokolu o vědeckotechnické spolupráci bude Československo pomáhat Kubě vysíláním technickým odborníkům (42, s. 5).“

4.21. Další americké provokace proti Kubě

USA zabavují civilní kubánské letadla – vymáhání dluhů.

„NEW YORK 21. září (ČTK) – Jak oznámila agentura Associated Press z New Yorku, americké úřady v úterý večer převzaly do soudního zajetí další, již celkem třetí kubánské civilní dopravní letadlo, kterým přiletěli na zasedání Valného shromáždění dva členové kubánské delegace na mezinárodní letiště Idlewilde v New Yorku (43, s. 3). Důvodem k zabavení letadla bylo uvedeno, že kubánská vláda dluží jedné reklamní firmě (Harris and Co) z Miami 237 801 dolarů (43, s. 3). Podle posledních zpráv pokračuje šikanování kubánské delegace i v místě jejího sídla v newyorské čtvrti Haarlemu (43, s. 3). Policie několikrát prohledala celé patro hotelu Theresa, v němž sídlí delegace Kubu (43, s.

3). *Tato rušivá akce byla odůvodněna tvrzením, že jakási žena oznámila policii, že neznámý pachatel umístil v hotelu pumu (43, s. 3).“*

4.22. Guevara v Praze

Díky pomoci socialistických zemí bude Kuba v roce 1961 uchráněna. Omyl.

„PRAHA 22. prosince (ČTK) – Prezident Národní kubánské banky, komandant Ernesto Guevara, který se po návratu ze Sovětského svazu a některých demokratických zemí zastavil na své zpáteční cestě do vlasti na několik dní v Praze, poskytl rozhovor zpravodaji ČTK (44, s. 3). Řekl mj.: "V roce 1961 bude Kuba prakticky uchráněna všech imperialistických manévrů, a to díky pomoci a přátelství socialistických zemí (44, s. 3). " Velmi rád se vracím zpět do Československa, odkud si odnáším velké dojmy, přestože jsem nemohl vidět všechno, co si zasluhuje obdivu (44, s. 3). Prohlásil, že delegace plně splnila úkoly uložené i kubánskou vládou (44, s. 3). "V nejbližší době zahájí například provoz prvních průmyslových závodů vybudovaných Československem," dodal Ernesto Guevara a připomněl, že přátelská spolupráce socialistických zemí zajišťuje Kubě dodávky hotových průmyslových celků i surovin a především strategického materiálu (44, s. 3). Za své cesty po socialistických zemích měla naše delegace možnost získat bohaté zkušenosti (44, s. 3). Delegace měla příležitost přesvědčit se o důležitosti, jakou má mohutný průmyslový rozvoj, zvýšení úrovně středních a nižších kádrů a revoluční vědomí lidu (44, s. 3). Všude jsme slyšeli radu, že je nutno zachovat jednotu našeho lidu jako rozhodující faktor našeho revolučního díla, řekl v závěru Ernesto Guevara (44, s. 3).“

4.23. USA připravily invazi na Kubu

Přípravy USA na invazi, USA dementovali.

„HAVANA 31. prosince (ČTK) – V noci na 31. prosince zasedala kubánská vláda (45, s. 1). Po její schůzi bylo uveřejněno oficiální oznámení, v němž se mimo jiné praví: Revoluční vláda dostala z důvěryhodných pramenů zprávy, že americká ústřední zpravodajská služba a Pentagon vypracovaly provokační plán invaze americké námořní pěchoty na území Kuby (45, s. 1). Tento plán schválil prezident Eisenhower, který se

pokouší využít posledních dní svého funkčního období, aby rozpoutal agresi proti Kubě a postavil novou vládu, která se ujme moci 20. ledna, před hotový fakt (45, s. 1). Ve zprávě se dále uvádí, že revoluční vláda Kuby se rozhodla vyslat ministra zahraničních věcí Raúla Rou do Organizace spojených národů, aby ukázal v pravém světle cíle vlády Spojených států a aby varoval světovou veřejnost: před hrozící agresi proti Kubě (45, s. 1). Raúl Roa odletěl v noci 31. prosince do New York (45, s. 1). Bílý dům považoval vzhledem k vážnosti situace za nutné oficiálně zprávy o připravované invazi na Kubu dementovat (46, s. 1).“

4.24. Kuba znovu pod hrozbou invaze

Šest a půl milionů Kubánců ohrožuje 180 milionů obyvatel USA.

„Nad Kubou se opět stáhly mraky bezprostředního nebezpečí cizího vojenského vpádu (46, s. 5). Ruku v ruce s vystupňovanými vojensko-politickými přípravami agrese nabyla v těchto dnech protikubánská kampaň amerického tisku hysterických forem, Agenturní depeše z New Yorku a Miami mluví otevřeně o tom, že k útoku může dojít každou hodinu (46, s. 5). Ve sledu událostí není tentokrát třeba hledat souvislosti (46, s. 5). Přímou se vnucují (46, s. 5). 22. března byla v New Yorku vytvořena – zjevně z přímé iniciativy amerických vládních míst – jakási kubánská vláda v exilu (46, s. 5). 29. března schválil americký Kongres zákon prodlužující o dalších 15 měsíců hospodářskou blokádu Kuby ze strany Spojených států (46, s. 5). 3. dubna vydal americký státní department Bilou knihu o Kubě, která je v kostce řečeno zdůvodněním útoku proti kubánské revoluci, tisícistránkovým programem agrese (46, s. 5). Ve stejné době přijala americká vláda opatření k posílení zvláštních diverzních jednotek armády USA: americký tisk přímo vysvětluje, že Kuba je klasickým místem pro operace těchto oddílů (46, s. 5). 7. dubna ohlásil americký tisk, že přípravy k vpádu na Kubu byly ukončeny (46, s. 5). V listě New York Times vyšel 5. dubna komentář Jamese Restona, jednoho z předních amerických buržoazních publicistů, který často tlumočí názory washingtonských oficiálních míst (46, s. 5). Restonův komentář má titulek Pozadí prohlášení o Kubě a vykládá účel Bílé knihy (46, s. 5). O jejím jazyku říká, že je ostrý a dokonce zlověstný, a to... nikoli náhodou (46, s. 5). Vláda USA ve svém dokumentu vyjadřuje úřední nespokojenost se stabilizací poměrů na Kubě a považuje za neúnosné, že se zvyšuje také obranyschopnost revoluce (46, s. 5).“

Reston to vysvětluje tím, že při takové pevnosti kubánské revoluce by měla naději na obnovu starých poměrů jenom velká invaze na Kuba vojenskými silami západní polokoule včetně USA (46, s. 5). Kennedyho vláda, dodává Reston, prý nechce nelačně přihlížet, jak se vyvíjí situace, která by si vynutila (i) intervenci (46, s. 5). Aby nebylo mýlky, k čemu věci směřují, připomíná autor komentáře ještě výrok Kennedyho z 20. října m. r., kdy byl ještě kandidátem demokratické strany na úřad presidenta: Musíme se snažit posílit... proticastrovské síly v exilu a na Kubě samé, které dávají naději na svržení Castra (46, s. 5). Vláda USA dnes nepochybně uvádí znovu do pohybu kontrarevoluční mašinérii zorganizovanou ještě v posledních týdnech Eisenhowerova pobytu v Bílém domě (46, s. 5). Zintenzivňuje sabotážní činnost amerických agentů na Kubě, sílí pokřik o nebezpečí komunismu, což je hlavní argument celého spiknutí (46, s. 5). Jakých metod se přitom používá k rozdmýchávání protikubánské hysterie přímo v USA, o tom svědčí zpráva rozšířená jako obrovská senzace většinou amerického listu o velikonocích, že prý Castrovi agenti chtějí unést prezidentovu dceru (46, s. 5). Americký postup vůči Kubě se nyní více než kdy jindy dostává do příkrého rozporu s mezinárodním právem, s Chartou OSN, se základními zákony, které upravují vztahy mezi nezávislými státy (46, s. 5). To, čím operuje Bílá kniha, ve skutečnosti upírá kubánskému lidu právo na vlastní politiku, na správu vlastních záležitostí (46, s. 5). Co by asi řekli Američané tomu, kdyby někdo v zahraničí připravoval vojenský vpád na území Spojených států a zdůvodňoval to tím, že tam existuje kapitalistické zřízení (46, s. 5)? Kubánská republika je nezávislá země, členský stát Organizace spojených národů, a její záležitosti jsou výhradně záležitostmi jejího lidu (46, s. 5). Úplně nesmyslné je tvrzení, že šest a půl milionu Kubánců ohrožuje 180 milionů obyvatel USA (46, s. 5). Stejně nesmyslně musí vyznít i narážky na vojenský poměr sil (46, s. 5). Americká kampaň obchází hlavní příčiny agresivních příprav proti Kubě: miliardu dolarů cizích investic, které byly na Kubě znárodněny, a strach z přirozeného vlivu kubánské revoluce na situaci v Latinské Americe (46, s. 5). Nic však nemůže agresi ospravedlnit a nic nemůže agresory zbavit odpovědnosti (46, s. 5). Všechny horké hlavy, které při pohledu na vítězný postup kubánské revoluce ztrácejí nervy, by kromě toho měly pamatovat, že Kuba není osamocena (46, s. 5).“

4.25. Všeobecná mobilizace na Kubě.

Letecké útoky USA na Kubu 15.dubna.

„Kubánský lid opět sahá ke zbraním (47, s. 1). Na žádost delegace SSSR projednává politický výbor OSN stížnost Kuby na USA (47, s. 1). HAVANA 15. dubna (ČTK – RP) – Kubánská vláda vysílala v sobotu rozhlasem výzvu k všeobecné mobilizaci (47, s. 1). Stalo se tak po letadlovém bombardování letišť u Havany a Santiaga a jiných míst země (47, s. 1). Kubánský ministerský předseda Fidel Castro vydal v sobotu 15. dubna toto prohlášení: "V šest hodin ráno bombardovalo několik amerických letadel typu B-26 různá místa ostrova, zejména San Antonio, Delos, Banos, Havanu a Santiago de Cuba (47, s. 1). Baterie kubánské protivzdušné obrany zahájily palbu a zasáhly jedno z letadel, které v plamenech letělo zpět (47, s. 1). Dosud získané zprávy neoznamují oběti na životech, avšak uvádějí velký počet raněných. Šlo o podlý překvapivý útok imperialismu na naši zemi (47, s. 1). Všechna velitelství byla uvedena do stavu pohotovosti pro případ, že tyto útoky byly předeheurou k invazi do země (47, s. 1). V tom případě náš lid zmaří jakýkoli pokus zachytit se na naší půdě (47, s. 1). Každý dělník, nechť se dostaví na své pracoviště (47, s. 1). Kubánská delegace v OSN dostala instrukci, aby přímo obžalovala Spojené státy z toho zločinu (47, s. 1). Podle zprávy agentur Reuter je Havana v pohotovosti (47, s. 1). Normální provoz se zastavil a všude projíždějí nákladní auta s příslušníky milice a revolučních ozbrojených sil. Kubánský lid opět sahá ke zbraním, aby chránil svobodu a nezávislost své země a odrazil každý pokus o invazi kontrarevolučních imperialistických sil (47, s. 1). Mnohé totiž nasvědčuje tomu, že letecký útok na kubánské letiště je součástí příprav k ozbrojené invazi imperialistických žoldáku na Kubu (47, s. 1). Agentura France Press vysílala již před tímto podlým bombardováním kubánských letišť zprávu z Bogoty, že v kruzích tamních kubánských reakčních emigrantů kolují pověsti, že k invazi na Kubu má dojít v sobotu či v neděli (47, s. 1). Po oznámení zprávy o útoku na kubánská letiště prohlásil vůdce kubánských kontrarevolucionářů v USA José Miró Caedona v New Yorku zástupce tisku, že jeho organizace byla "ve stylu s útočícími piloty a povzbuzovala je" (47, s. 1). Tato organizace je však, jak známo, udržována vládou USA (47, s. 1). Prohlášení kubánského ministerského předsedy a průběh mobilizace na Kubě svědčí o tom, že kubánská vláda a kubánský lid požadují letecký útok na kubánské letiště za bezprostřední součást příprav na ozbrojenou agresi (47, s. 1). V posledních dvou dnech se v severoamerickém tisku již zcela otevřeně psalo, že ozbrojená invaze kontrarevolucionářů na Kubu stojí bezprostředně přede dveřmi (47, s. 1). Sobotní New York Herald Tribune uveřejnil dokonce bez jakéhokoli komentáře výzvu k ozbrojenému útoku na Kubu a k svržení vlády Fidela Castra (47, s. 1).“

4.26. Americký imperialismus rozpoutal agresí proti Kubě

Ozbrojené útoky USA na Kubu 17.dubna.

„Žoldněřské výsadky na několika místech ostrova (48, s. 1). Revoluční síly bojovaly proti agresorům (48, s. 1). Rozhlasový projev Fidela Castra (48, s. 1). Mobilizace a výjimečný stav na Kubě (48, s. 1). Teroristické nálety pokračovaly (48, s. 1). HAVANA 17. dubna (RP) – V pondělí v ranních hodinách zahájily žoldněřské bandy, placené, vycvičené a dirigované Spojenými státy, ozbrojený útok na Kubánskou republiku (48, s. 1). Přepadu již v sobotu předcházely, jak známo, letecké útoky na některá kubánská města, které měly zřejmě za cíl vyvolat zmatek a demoralizaci (48, s. 1). Kubánská revoluční armáda a lidová milice se agresorům, podporovaným letadly a válečnými loděmi, všude postavily na odpor (48, s. 1). Ministerský předseda Fidel Castro oznámil zprávu o agresí kubánskému lidu ve svém projevu a v pondělí ráno (48, s. 1). Vláda vyhlásila výjimečný stav a všeobecnou pohotovost (48, s. 1). V celém světě se zvedla vlna rozhořčených protestů proti útoku, který byl mimo veškerou pochybnost faktickou americkou vojenskou intervencí, i když se snažil maskovat jako "občanská válka" (48, s. 1). Kubánský ministerský předseda Fidel Castro pronesl v havanském rozhlase toto svolání k lidu: "Kubánský lidé! Invazivní síly útočily z moře i ze vzduchu, s pomocí letadel a lodí, na různé body našeho státního území na jih od provincie Las Villas (48, s. 1). Hrdinní vojáci povstalecké armády a národní revoluční milice už bojovaly proti nepříteli na všech místech, kde se vylodili (48, s. 1). Bojovaly, aby uhájily náš národ a revoluci před útokem žoldněřů, který zorganizovala imperialistická vláda Spojených států (48, s. 1). Naše vojska už postupovala proti nepříteli a byla si jista svým vítězstvím (48, s. 1). Naši lidé se už mobilizovali a plnili slib, že uhájí svou vlast a budou pokračovat ve výrobě (48, s. 1). Vpřed, Kubánci (48, s. 1)! Odpovězte ohněm a železem barbarům, kteří k nám nechovají úctu a kteří by nás znovu chtěli uvrhnout do otroctví (48, s. 1). Přišli sem, aby uchvátili půdu, kterou revoluce dala rolníkům a dělníkům z družstev (48, s. 1). Bojovali jsme, abychom uhájili půdu rolníků a dělníků družstev (48, s. 1). Přišli, aby znovu sebrali lidu jeho továrny, cukrovary a doly (48, s. 1). Bojovali jsme, abychom uhájili své továrny, své cukrovary, své doly (48, s. 1).“

4.27. Komuniké o konečné likvidaci intervenčních vojsk na Kubě

Ozbrojené útoky USA na Kubu nezačaly vyloděním v Zátocě sviní 17.4.61, jak se dodnes uvádí, ale leteckými útoky 15.4.1961.

„Vrchní velitel revolučních ozbrojených sil Fidel Castro oznamoval: Nepřítel utrpěl zdrcující porážku (49, s. 1). Bylo ukořistěno velké množství americké výzbroje včetně těžkých tanků. Washington znovu vyhrožoval (49, s. 1). Ve světě pokračovala vlna protiamerických demonstrací (49, s. 1). Včera, ve čtvrtek v poledne přišla z Havany radostná zpráva (49, s. 1). Fidel Castro oznámil, že kubánský lid dosáhl úplného vítězství nad agresory, kteří zákeřně napadli Kubánskou republiku (49, s. 1). Interventi, inspirovaní vycvičení a všestranně podporovaní americkými imperialistickými kruhy, utrpěli další zdrcující porážku (49, s. 1). Komuniké kubánské revoluční vlády bylo přijato s nadšením nejen kubánským lidem, ale svobodmilovnou veřejností celého světa (49, s. 1). Zároveň je však třeba poukázat na trvající hrozbu, kterou představuje americká branná moc, mobilizovaná na pomoc kontrarevoluci a čekající nejen nedaleko Kuby, ale přímo na kubánské půdě, na americké válečné základně Guantánamo (49, s. 1). Tato skutečnost je důvodem k ještě zvýšené ostražitosti (49, s. 1). Vede kubánský lid i celou demokratickou a mírumilovnou světovou veřejnost k tomu, aby i nadále zůstaly nanejvýš bdělé (49, s. 1). Podle telefonické zprávy, kterou Československá tisková kancelář obdržela z New Yorku od agentury Prensa Latina, vydal vrchní velitel kubánských revolučních ozbrojených sil Fidel Castro komuniké o konečné likvidaci žoldněřských oddílů na Kubě (49, s. 1). Komuniké znělo: Oddíly revolučního vojska a národní revoluční milice vzaly útokem poslední pozice, jež měly ve svých rukou žoldněřské invazní síly na národním území Kuby (49, s. 1). Playa Giron, poslední bod obsazený žoldněři, padl včera odpoledne v 17:30 hod. (v. 23:30 hod. našeho času) (49, s. 1). Revoluce zvítězila, i když musela za své vítězství zaplatit značným počtem cenných životů revolučních bojovníků, kteří se postavili proti agresorům a neustále proti nim útočili, nedopřávající jim ani okamžik oddechu a zničili tak za méně než 72 hodin vojsko, které po mnoho měsíců organizovala imperialistická vláda Spojených států (49, s. 1). Nepřítel utrpěl zdrcující porážku (49, s. 1). Část žoldněřů se snažila znovu nalodit a utéci do zahraničí na různých plavidlech, která však byla potopena revolučními leteckými silami (49, s. 1). Zbytek žoldněřských sil, když utrpěl těžké ztráty na životech a raněných, se úplně rozprchl v bažinaté oblasti, odkud nemá žádné možnosti úniku (49, s.

1). Bylo ukořistěno velké množství zbraní severoamerické výroby, mezi nimi řada těžkých tanků typu Sherman (49, s. 1). Dosud nebyl vyhotoven přesný soupis ukořistěného válečného materiálu (49, s. 1). V příštích hodinách poskytne revoluční vláda lidu úplnou informaci o všech událostech (49, s. 1).“

4.28. ZPRÁVA ZE ZASEDÁNÍ VLÁDY

Dohoda o spolupráci ČSSR a Kubou.

„Dohoda o spolupráci mezi ČSSR a Kubou (50, s. 1) byla projednána ve vládě, která schválila zprávu o výsledcích obchodně politických jednání mezi vládními delegacemi Československé socialistické republiky a Kubánské republiky a přijala příslušné smluvní dokumenty (50, s. 1). Československá vláda přistupovala k jednání s cílem podpořit rozvoj národního hospodářství Kubánské republiky a pomoci jí odstranit následky hospodářské blokády, kterou USA prosazovaly proti revolučnímu hnutí na Kubě (50, s. 1). Podle uzavřených dohod se ČSSR zavázala postavit na Kubě závod na výrobu traktorů, nákladních automobilů, benzinových motorů, motocyklů a skútrů (50, s. 1). Tento závod bude v další fázi rozšířen i o výrobu osobních automobilů (50, s. 1). ČSSR poskytne Kubě dlouhodobý úvěr na vybudování tohoto závodu (50, s. 1). Kubánská republika bude dále podporována při vybudování energetické infrastruktury dodávkami 6 parních elektráren (50, s. 1). ČSSR také poskytne Kubě technickou a materiální pomoc pro rozvoj těžby a zpracování barevných kovů, což má vést k plánovitému a trvalému rozvoji tohoto průmyslového odvětví (50, s. 1). ČSSR přijme několik set kubánských studentů a techniků k výuce a zaškolení v různých oborech národního hospodářství, což má umožnit Kubě odolat tlaku USA na odvolání kubánských techniků (50, s. 1). Objem obchodní výměny mezi ČSSR a Kubou v roce 1961 má vzrůst na 3,5násobek oproti roku 1960 (50, s. 1). ČSSR bude zejména zvyšovat vývoz strojírenských výrobků do Kubánské republiky a odebírat z Kubánské republiky barevné kovy, suroviny pro metalurgický průmysl, suroviny pro textilní a kožedělný průmysl, cukr a další produkty (50, s. 1). Hospodářská spolupráce mezi ČSSR a Kubou bude plánovitě rozšiřována a prohlubována v zájmu rozvoje obou zemí (50, s. 1). Sjednané dohody představují významnou pomoc Kubánské republice při její industrializaci, odstranění následků hospodářské blokády ze strany USA a výchově kubánských techniků (50, s. 1). V dalším průběhu schůze se vláda zabývala zprávou o

činnosti Československé akademie věd za rok 1960 a projednala otázky výstavby závodu na výrobu syntetického kaučuku v Kralupech nad Vltavou (50, s. 1). Byly také projednány další otázky týkající se národního hospodářství a mezinárodních vztahů (50, s. 1).“

4.29. Projev F. Castra k rozdrčení žoldněřské invaze

Při svém projevu Fidel Castro vyzdvihl solidaritu národů Latinskoamerických zemí, ČSSR a SSSR nezmínil.

„HAVANA 23. dubna (ČTK) – Předseda vlády Kubánské republiky Fidel Castro v neděli promluvil v kubánském rozhlasu a televizi (51, s. 1). Při přítomnosti prezidenta Kubánské republiky Osvalda Doricose a dalších členů kubánské vlády informoval ve svém projevu, který byl vysílán všemi kubánskými rozhlasovými a televizními stanicemi, kubánský lid o průběhu vítězného boje nad kontrarevolučními agresory (51, s. 1). Na začátku svého projevu zdůraznil, že plány na kontrarevoluční vpád na Kubu byly známy již téměř před rokem (51, s. 1). Jediným nepřitelem, který měl dostatek sil k organizaci takového útoku, byl severoamerický imperialismus, který podporoval invazi kontrarevolučních sil válečnými loděmi a letadly (51, s. 1). Fidel Castro upozornil, že přímou americkou agresi proti Kubě zastavila solidarita latinskoamerických národů (51, s. 1). Některé latinskoamerické vlády, jako Mexiko, Brazílie a Ecuador, přímo podpořily Kubu, zatímco řada dalších vlád zaujala neurčitou pozici (51, s. 1).“

4.30. POSELSTVÍ N. S. CHRUŠČOVA J. KENNEDYMU

Kubánská krize. Po slibu a zárukách Kennedyho, byla zrušena výstavba raketových sil na Kubě.

„PRAHA 28. října (dra) – Dnešní výměnou poselství mezi předsedou rady ministrů SSSR soudruhem Chruščovem a prezidentem Spojených států Kennedym byl učiněn významný krok k řešení současné vážné krize způsobené americkou námořní blokadou Kuby, krize ohrožující světový mír (52, s. 1). Kennedy v odpovědi na sobotní poselství N. S. Chruščova dal příslib, že dojde-li k odstranění sovětských raketových zbraní z Kuby,

odvolá karanténní opatření v karibské oblasti a je ochoten dát závazně ujištění, že nebude provedena žádná invaze na Kubu Spojenými státy ani jinými státy amerického světadílu (52, s. 1). Po tomto příslibu prezidenta Kennedyho soudruh vrátil se zpět do Sovětského svazu (52, s. 1). Tím byly dány předpoklady pro to, aby jednání, která budou po této výměně poselství zahájena, mohla přispět k zajištění bezpečnosti Kubu, k odstranění akutního válečného nebezpečí a k upevnění míru (52, s. 1). Důsledná mírová politika Sovětského svazu tak dosáhla dalšího vítězství (52, s. 1). Rozvážné, a přitom rozhodné mírové úsilí sovětské vlády spolu s širokým odporem, s nímž se agresivní akce severoamerických imperialistů setkaly jak u světové veřejnosti, tak i u značné části členů OSN, a bojové odhodlání kubánského lidu bránit svobodu své země, přinutily vládu USA, aby ustoupila ze svých původních pozic (52, s. 1). Solidarita všech mírumilovných lidí a revoluční Kubou vynutila na prezidenta USA příslib záruk, jejichž splnění by znamenalo, že lid revoluční Kubu by se mohl nyní bez obav z ohrožení své země plněji věnovat socialistické výstavbě (52, s. 1). Převzetím těchto záruk by tak severoameričtí imperialisté museli se vzdát svého hlavního cíle – likvidace revoluční Kubu, která je zářným příkladem národům Latinské Ameriky (52, s. 1). Jak poselství N. S. Chruščova, tak i odpověď prezidenta Kennedyho naznačují, že bude-li dosaženo vyřešení současné vážné krize na základě dohody, nezůstane to bez kladného vlivu na řešení dalších světových problémů, především otázky odzbrojení (52, s. 1). Otiskujeme poselství N. S. Chruščova a Kennedyho odpovědi na včerejší a dnešní Chruščovovo poselství v plném znění, jak je vydala ČTK (52, s. 1).“

5 Zhodnocení výsledků

Provedenou analýzou, bylo zjištěno, že vztahy ČSSR(ČSR), se vyvíjely na základě mezinárodní situace, vládnoucích režimů, jejich blízkosti a vzájemné sympatie. Dále bylo dokázáno, že ne vždy jsou dějinami interpretovány stejně.

6 Závěr

Dílčím cílem práce bylo posoudit možnost zlepšení vztahů Kuby a České republiky. Z uvedené práce vyplývá, že na základě jiných vládnoucích režimů, nejde tak jednoduše tuto spolupráci v nejbližší době změnit. Na základě historických zkušeností je třeba více připlížit obě země, a tím vytvořit předpoklady k zlepšení spolupráce.

7 Seznam použitých zdrojů

1. BORTLOVÁ, Hana. Československo a Kuba v letech 1959-1962. Praha: Filosofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011. 188 s. ISBN 978-80-7308-357-1
2. GOTT, Richard. Kuba: Nové dějiny. 1. vydání Praha: BB/ art s. r. o., 2005. 460 s. ISBN 80-7341-678-6.
3. DVOŘÁK, Ladislav. Kuba - 20 let revoluce. 1. vydání. Praha: Svoboda, 1978. 487 s.
4. KOŠŤÁK, Vítězslav a kol. Kuba - obchodně ekonomické sborníky. Praha: Institut zahraničního obchodu / ČTK-Pressfoto. 1980. 153 s.
5. AMZV: TO-O Kuba 1965-1968. Č. kar.: 2. Hlavní tendence a vývoj kubánské politiky 1963–1968. Archivováno dne 11.6.1968
6. MZV: TO-O Kuba 1965-1968. Č. kar.: 2. Zahraniční obchod Kuby (Hospodářsko-politický rozbor). Archivováno dne 5.11.1966
7. AMZV: TO-O Kuba 1960-1965. Č. kar.: 2. Kuba-zájezd Dukly Praha. Archivováno 5.2.1963.
8. AMZV: TO-O Kuba 1960-1965. Č. kar.: 2. Meziuniverzitní výměna studentů. Archivováno 1.6.1964.
9. FEDERÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistická ročenka Československé socialistické republiky 1970. Praha: SNTL, 1970.
10. BANDOLA, Ján a kol. Jahrbuch des Aussenhandels der Tschechoslowakei. Turnov: Tschechoslowakische Handels- und Industriekammer, 1970
11. BANDOLA, Ján a kol. Facts on Czechoslovak foreign trade. Turnov. Chamber of Commerce of Czechoslovakia, 1972
12. AMZV: TO-T Kuba 1965-1969. Č. kar.: 1. Současný vývoj na Kubě. Archivováno dne 9.1.1967.
13. AMZV: TO-O Kuba 1960-1965. Č. kar.: 1. Projev F. Castra při příležitosti předání Leninovy ceny míru. Archivováno dne 6.4. 1962.
14. DEJMEK, Jindřich, Diplomacie Československa. Díl I., Nástin dějin ministerstva zahraničních věcí a diplomacie (1918-1992), Praha, Academia 2012.
15. AMZV, f. Porady kolegia 1953–1989, kniha 200, Zaměření a hlavní úkoly zahraniční politiky ČSSR vůči Kubánské republice, 12. 3. 1979, příloha IX, 1.

16. AMZV, f. DTO 1945–1989, Kuba 1981, kniha 33, fol. 378, Zápis z regionální porady čs. titulářů v socialistických zemích u nám. s. Spáčila ze dne 14. 4. 1981, 6.
17. NA, f. 1261/0/8, KSČ-ÚV-02/1 – předsednictvo 1981–1986, sv. P 38/82, bod 2, Uzavření mezivládní úvěrové dohody s Kubánskou republikou na dodávky letecké techniky na Kubu v letech 1982–1983, 19. 4. 1982, př. III, 1.
18. AMZV, f. DTO 1945–1989, Kuba 1981, kniha 30, fol. 92, Informace k současnému stavu výstavby Milicí teritoriálních sil Kubánské republiky, 12. 1. 1981.
19. NA, f. 1261/0/8, KSČ-ÚV-02/1 – předsednictvo 1981–1986, sv. P 76/83, bod 13, Informace o rozhovoru s. J. Hamana s prvním tajemníkem ÚV KS Kuby Fidelem Castrem, 19. 8. 1983, 6.
20. PRŮCHA, Václav a kol. Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992. Díl 2, Období 1945-1992. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2009. 1002 s. ISBN 978-80-7239-228-5.
21. AMZV, f. TO-T 1980–1989, Kuba 1980, karton 2, složka 8 – Agenda vzájemných styků, Podkladové materiály pro oficiální návštěvu s. ministra Chňouпка na Kubu ve dnech 6. – 9. října 1980 – informační část – V
22. Rudé právo. Online. 1952, roč. 32, č. 65. Praha, 1952. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:9c66ff20-4f95-11dd-9abf-000d606f5dc6?page=uuid:a2df2981-1b2d-4755-9d73-b128ab7e538c>. [cit. 2024-03-11].
23. Rudé právo. Online. 1952, roč. 33, č. 225. Praha, 1952. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:cdef3d50-4f7c-11dd-90ea-000d606f5dc6?page=uuid:afbe0720-6fcf-11e8-ad64-005056825209>. [cit. 2024-03-11].
24. Rudé právo. Online. 1956, roč. 36, č. 336. Praha, 1956. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:01eafd50-2021-11dd-99a9-000d606f5dc6?page=uuid:76768df6-b1fd-4d4b-8bcd-857d88428e54>. [cit. 2024-03-11].
25. Rudé právo. Online. 1956, roč. 36, č. 342. Praha, 1956. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:52cc8e50-2021-11dd-99a7-000d606f5dc6?page=uuid:ac9ae016-7e4a-40bf-8fb3-67e9578d48b9>. [cit. 2024-03-11].
26. Rudé právo. Online. 1958, roč. 38, č. 306. Praha, 1958. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:dd089c50-266e-11dd-92b7-000d606f5dc6?page=uuid:7ce7c5f4-70ce-4520-959f-b3d9de45ce47>. [cit. 2024-03-11].
27. Rudé právo. Online. 1958, roč. 38, č. 342. Praha, 1958. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:681a7eb0-2bfd-11dd-80ba-000d606f5dc6?page=uuid:66d27e56-3e7e-425e-9868-7676ea25652a>. [cit. 2024-03-11].
28. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 1. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:c5f25b10-1b6e-11dd-a997-000d606f5dc6?page=uuid:4cc6ef8a-6cfd-442f-b51a-04e31a817137>. [cit. 2024-03-11].

29. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 3. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:ce843810-1c3c-11dd-ab45-000d606f5dc6?page=uuid:bf1b85a1-4ea9-4110-89bc-3f929615a6d7>. [cit. 2024-03-11].
30. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 52. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:255f97d0-1d94-11dd-866c-000d606f5dc6?page=uuid:f714ddb0-8be5-4d7d-aa72-13f346cf4dc7>. [cit. 2024-03-11].
31. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 66. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:f4ed2de0-1d95-11dd-bc63-000d606f5dc6?page=uuid:71fe253c-4f19-4634-b316-e5c11b7ed039>. [cit. 2024-03-11].
32. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 133. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:18312960-1da4-11dd-80f8-000d606f5dc6?page=uuid:e6807eff-320f-4514-b907-abdad420ba6d>. [cit. 2024-03-11].
33. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 174. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:c1e147d0-1dac-11dd-a59b-000d606f5dc6?page=uuid:5e4b9f5f-3930-48f4-83f6-c00f62ba66d4>. [cit. 2024-03-11].
34. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 168. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:abf21dc0-1daa-11dd-a6a8-000d606f5dc6?page=uuid:53ee4516-53f0-4bd5-93c7-4314b8427303>. [cit. 2024-03-11].
35. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 133. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:18312960-1da4-11dd-80f8-000d606f5dc6?page=uuid:e6807eff-320f-4514-b907-abdad420ba6d>. [cit. 2024-03-11].
[cit. 2024-03-11].
36. Rudé právo. Online. 1959, roč. 39, č. 360. Praha, 1959. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:9c87d900-1dce-11dd-a31a-000d606f5dc6?page=uuid:690c2eae-3ba7-4676-a83d-ddc7da11d49f>. [cit. 2024-03-11].
37. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 5. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:4fa647f0-3c84-11dd-a8c7-000d606f5dc6?page=uuid:a3e6caa0-6fe7-11e8-9588-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
38. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 5. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:4fa647f0-3c84-11dd-a8c7-000d606f5dc6?page=uuid:a3e6caa0-6fe7-11e8-9588-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
39. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 12. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:915024a0-3ca2-11dd-afe2-000d606f5dc6?page=uuid:2292c0f0-6fef-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
40. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 13. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:c1486aa0-3ca2-11dd-a611-000d606f5dc6?page=uuid:1d6f6ad0-6ff2-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].

41. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 22. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:612d7530-3d50-11dd-ade8-000d606f5dc6?page=uuid:e719d3a0-6fea-11e8-9588-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
42. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 162. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:270123a0-3ee2-11dd-9b4d-000d606f5dc6?page=uuid:ab1b9ba0-6fe4-11e8-9588-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
43. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 264. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:d3798550-42c5-11dd-b8f4-000d606f5dc6?page=uuid:28df0d10-6ff4-11e8-bb44-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-03-11].
44. Rudé právo. Online. 1960, roč. 40, č. 355. Praha, 1960. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:6c151f50-42cf-11dd-94e4-000d606f5dc6?page=uuid:00c94bf0-6feb-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
45. Rudé právo. Online. 1961, roč. 41, č. 1. Praha, 1961. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:9d426630-5ef0-11de-8a22-000d606f5dc6?page=uuid:ed616b60-701c-11e8-ad64-005056825209>. [cit. 2024-03-11].
46. Rudé právo. Online. 1961, roč. 41, č. 98. Praha, 1961. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:88569610-60d5-11de-b1e1-000d606f5dc6?page=uuid:17c7c9b0-701a-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
47. Rudé právo. Online. 1961, roč. 41, č. 105. Praha, 1961. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:c4f95a30-60d5-11de-95c9-000d606f5dc6?page=uuid:58196b60-7022-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
48. Rudé právo. Online. 1961, roč. 41, č. 107. Praha, 1961. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:891746a0-60d8-11de-900c-000d606f5dc6?page=uuid:1ea48840-701a-11e8-9690-005056827e51>. [cit. 2024-03-11].
49. Rudé právo. Online. 1961, roč. 41, č. 110. Praha, 1961. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:a3096d40-60d8-11de-b70e-000d606f5dc6?page=uuid:f48f3020-701c-11e8-ad64-005056825209>. [cit. 2024-03-11].
50. Rudé právo. Online. 1961, roč. 41, č. 111. Praha, 1961. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:ab9d9fd0-60d8-11de-8b90-000d606f5dc6?page=uuid:58894b90-701f-11e8-9588-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-11].
51. Rudé právo. Online. 1961, roč. 41, č. 113. Praha, 1961. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:b5f183c0-60d8-11de-be65-000d606f5dc6?page=uuid:7d984b70-701f-11e8-bb44-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-03-11].
52. Rudé právo. Online. 1962, roč. 42, č. 299. Praha, 1962. ISSN 0032-6569. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:4b2ee0b0-4d87-11dd-a6eb-000d606f5dc6?page=uuid:9fb47430-e9d5-4b6c-ba1d-397d535148e8>. [cit. 2024-03-11].

8 Přílohy